

Budget 2018 och plan 2019-2020

1 Inledning

Förslaget till budget för Danderyds kommun 2018, med plan för åren 2019-2020, innebär en budget i balans. Ett av kommunens övergripande mål är låg skattesats. Kommunen har för närvarande näst lägst utdebitering av samtliga landets kommuner med 17:35 kr. Endast Solna stad har lägre kommunalskatt. Skattesatsen föreslås vara oförändrad 2018. Detta trots att Danderyd drabbas hårt av de förändringar av skatteutjämningsystemet som regeringen infört. Det bör noteras att danderydsborna varje år betalar drygt en halv miljard kronor till verksamhet i andra kommuner, främst i Skåne och Västra Götaland. Det motsvarar cirka en fjärdedel av kommunens årliga skatteintäkter.

Danderyd har generellt mycket hög kvalitet inom de kommunala kärnverksamheterna. Flera av landets bästa skolor finns i kommunen, och såväl barn- som äldreomsorg uppvisar goda resultat i olika jämförelser. Exempelvis ges kommunen mycket positiva omdömen i SCB:s årligen återkommande medborgarundersökning, och flera resultat inom ramen för SKL:s jämförelse KKiK (Kommunens kvalitet i korthet) är goda. Danderyd har även ett av Sveriges bästa lokala företagsklimat, enligt Svenskt Näringslivs kommunranking. Att Danderyds kommun har högt ställda ambitioner understryks av den vision som kommunfullmäktige i enighet beslutade att anta i september 2017 och som lyder: "Danderyd – Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i". En viktig uppgift för kommunstyrelsen, nämnder och förvaltningar under 2018 är att anpassa kommunens målmodell i enlighet med den uppsatta visionen och de tillhörande sex strategierna.

Budgeten för 2018 rymmer medel för en angelägen satsning på ett chefs- och ledarutvecklingsprogram, i vilket alla kommunens chefer med personalansvar kommer att delta. Detta är ytterligare ett led i kommunens arbete för att bli en än mer attraktiv arbetsgivare. Vidare kommer arbetet med att utveckla kommunens IT-infrastruktur och digitala tjänster att fortgå under 2018. Det kommer att öka invånarnas tillgänglighet till kommunal service, samt bidra till att öka kvaliteten och effektiviteten i kommunens verksamheter.

Sedan några år tillbaka utreder Danderyds kommun hur miljön längs med E18 skulle kunna förbättras. Området i anslutning till vägen är kraftigt bullerstört och halterna av skadliga partiklar är höga. Ett alternativ som studeras är att tunnelförlägga vägen, i från Stocksundsbron till Täbygränsen. Den mark som

frigörs om vägen tunnelförläggs kan då användas för exploatering av framför allt bostäder. Utredningsarbetet kommer att fortsätta de kommande åren. Ett annat stort och viktigt projekt är den pågående om- och tillbyggnaden av Mörby centrum. Skandia Fastigheter AB rustar upp och bygger ut centrum, medan kommunen ansvarar för investeringar i torg, park, gator och vägar samt den nya bussterminalen. I samband med ombyggnaden av centrum kommer de kommunala förvaltningar som finns i Mörby centrum att flytta till nya lokaler i centrumbyggnaden. Även biblioteket kommer att få nya inbjudande lokaler, med mer plats för utställningar och annan kulturverksamhet.

Området runt Mörby centrum kommer att utvecklas ytterligare de kommande åren. Bland annat kommer den nuvarande Kevingskolan att ersättas med en ny större skola, som även är tänkt att rymma en fullstor idrottshall. Ett nytt badhus planeras norr om Mörbyleden, som ersättning för det uttjänta Mörbybadet. Nya bostäder kommer att byggas längs med Golfbanevägen, och även området norr om Klubbvägen utreds för bostadsbebyggelse. Dessa båda projekt har möjliggjorts genom att kraftledningarna genom kommunen har markförlagts.

De senaste åren har den socialdemokratiska regeringen genomfört flera skattehöjningar. Mot den bakgrunden är det särskilt glädjande att förslaget till budget 2018 innebär oförändrad utdebitering 17:35 kr. Det är angeläget att danderydsborna även fortsättningsvis förfogar över en så stor del av de egna inkomsterna som möjligt. Kommunen ska därför inte ta ut mer i skatt än vad som är nödvändigt för att hålla hög kvalitet i de kommunala kärnverksamheterna och upprätthålla en god service gentemot invånarna.

2 Planeringsförutsättningar - förändringar

Nedan beskrivs de förändringar som skett efter det att planeringsförutsättningar och budgetdirektiv 2018 beslutades. Dessa finns bifogade i Bilaga 11.

Kommunstyrelsen beslutade om planeringsförutsättningar och direktiv till nämnderna den 29 maj 2017, vilka nämnderna grundar sina budgetförslag på. De förutsättningar som därefter har förändrats är antaganden om bostadsbyggandet, vilket i sin tur påverkat befolkningsprognosen. Vidare har det kommit en ny skatteprognos i augusti 2017. Den nya prognosen, liksom förändringar på kostnadssidan, påverkar de finansiella nyckeltalen, varför även dessa redovisas nedan.

2.1 Befolkningsutveckling och bostadsbyggande

Kommunens befolkning beräknas öka under kommande år och kommer, enligt den senaste befolkningsprognosen, att uppgå till 34 777 personer år 2020. Det motsvarar en ökning om cirka 7 procent eller cirka 2 200 personer mellan åren 2016-2020. Befolkningen i Danderyd har sedan 2007 ökat med i snitt knappt 1 procent årligen, vilket motsvarar cirka 250 invånare per år.

Utbildningsnämndens budget utgår från den senaste prognosen. Nämnden har i sitt förslag räknat med lägre kostnader för volymförändringar om

sammanlagt 8,2 mnkr jämfört med planeringsförutsättningarna på grund av volymminskningar.

Antalet bostäder i flerbostadshus beräknas bli många gånger större än antalet nya småhus. Styckebyggen är fördelade på de områden där småhus är planerade enligt prognosen.

Prognosen bygger på ett antagande om totalt 2 377 färdigställda bostäder i kommunen under prognosperioden 2017-2023. I denna uppskattning ingår 388 stycken studentlägenheter. 28 stycken 2017, 240 stycken 2019 samt 120 stycken år 2020. Dessutom ingår 123 bostäder i vård- och omsorgsboende år 2018-2019.

2.3 Skatter och utjämning

Planeringsförutsättningarna, som beslutades av kommunstyrelsen i maj, byggde på SKL:s aprilprognos och dåvarande befolkningsprognos. Budgetförslaget 2018 med plan 2019-2020 baseras på kommunens senaste befolkningsprognos framtagen av WSP våren 2017 och SKL:s skatteprognos från augusti 2017. Jämfört med planeringsförutsättningarna är förändringen av skatteintäkterna inklusive utjämning -20 mnkr 2018, 2019 och 2020 i stort oförändrade.

Skatteintäkterna i kommunal verksamhet delas in i kommunala skatteintäkter, vilka är beroende av skattesats och invånarantal, och det kommunala utjämningssystemet, vilket består dels av en inkomstutjämning dels en kostnadsutjämning.

(mnkr)	2015	2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Skatteintäkter	2 018	2 139	2 216	2 267	2 355	2 410
Utjämning	-442	-504	-530	-520	-543	-525
Nettoskatteintäkter	1 576	1 636	1 687	1 747	1 812	1 885

Nettoutvecklingen av skatter och utjämning visar att skatteintäkterna har fluktuerat mellan åren. Ökningen var 1,3 procent 2014 medan den var något starkare 2015, 2,3 procent och 2016 hamnade på 2,9 procent. Enligt SKL:s augustiprognos väntas ökningen bli 3,0 procent 2017, 3,4 procent 2018, 3,6 procent 2019 och 3,8 procent 2020.

Förändringar i utjämningssystemet

Inkomstutjämningsavgiftsnivå höjdes 2016 till 85 procent, i enlighet med vad som gällde till och med 2013. Det medförde att 15 kommuner och ett landsting (Stockholms läns landsting) har fått höjda avgifter.

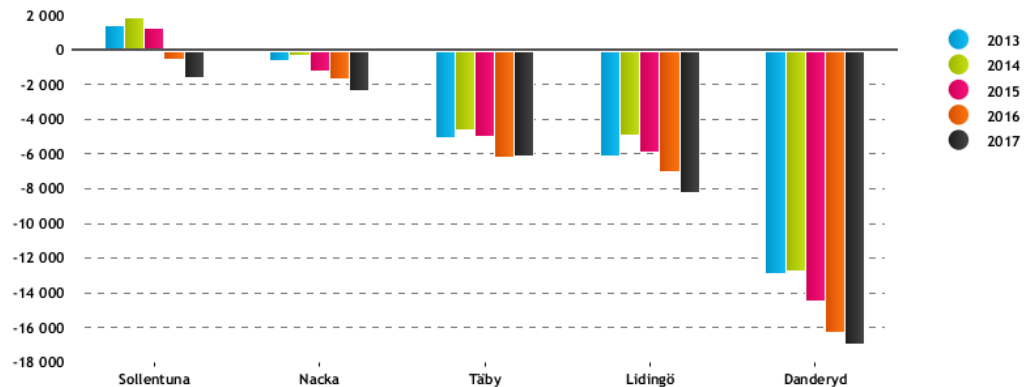
Avgiftshöjningarna sker successivt. Ett införandebidrag har införts för att mildra effekterna för dem som får högre avgifter. Införandebidraget kommer att försämla regleringsposten 2017 med 62 kr per invånare för kommunerna enligt preliminära beräkningar. Inget landsting får införandebidrag. 279 kommuner och

19 landsting fick därmed ett försämrat utfall i strukturbidraget på omkring 100 kronor/invånare för kommuner och 15 kronor/invånare för landsting.

Regeringen minskade samtidigt de generella statsbidragen med 850 mnkr för kommunerna och 111 mnkr för landstingen från och med 2016 som en följd av de ökade inkomstutjämningsavgifterna och de minskade strukturbidragen. Detta medför att det totala utfallet för kommunerna och landstingen inte kommer att bli som regeringen tidigare uppgett i såväl budgetproposition som i lagrådsremiss, nämligen att det totala utfallet för kommunerna och landstingen kommer att bli drygt 100 kronor/invånare för flertalet kommuner eller 13 kronor/invånare för alla landsting (utom Stockholm).

Kommunalekonomiskutjämnning kr/invånare

Danderyds kommun jämför sig kontinuerligt med Sollentuna, Lidingö, Täby och Nacka kommuner. I en jämförelse mellan hur mycket Danderyds kommun erhåller/betalar i utjämnning och generella statsbidrag i förhållande till de övriga kommunerna kan konstateras att Danderyds kommun betalar mest till utjämnningssystemet. För 2017 blev nettot 16 862 kr/invånare, mer än dubbelt jämfört med till exempel Täby och Lidingö. Ytterligare kan noteras att samtliga jämförande kommuner 2017 betalar till systemet.

Effekterna av utjämnningssystemet

Effekterna på Danderyds kommun beträffande inkomstutjämnningen prognostiseras till -23 806 kronor per invånare år 2017, 2018 beräknas kommunen betala 23 022 kronor per invånare med nuvarande förutsättningar avseende befolkningsunderlag.

Effekterna på Danderyds kommun beträffande kostnadsutjämnningen är 138 kronor per invånare i minskat bidrag år 2018 jämfört med 2017. 2017 erhåller kommunen 6 485 kronor och bidraget 2018 beräknas uppgå till 6 347 kronor med nuvarande förutsättningar avseende befolkningsunderlag.

2.4 Kommunal utdebitering

Låg kommunalskatt är sedan länge en av Danderyds kommuns målsättningar. Den kommunala utdebiteringen sänktes 2008 och låg sedan kvar på samma nivå fram till 2012, då den ökade med 15 öre till 17:35. En låg skattesats är en potentiell finansiell styrka på lång sikt. För att hålla skattetrycket nere krävs att nettokostnaderna inte ökar mer än vad skatteutrymmet medger. Det visar med tydlighet på behovet av att samtliga nämnder och kommunen som helhet ständigt utvecklar och effektiviserar verksamheten.

2.5 Pensionsskuld och pensionskostnader

Bedömning av pensionsskuld och pensionskostnader 2018-2020 utgår från den prognos som kommunens pensionsförvaltare KPA upprättat.

Hela det kapital som frigjordes vid försäljningen av Danderydsbostäder AB, 300 mnkr, avsattes för extern, långsiktig förvaltning. Syftet med förvaltningen var att kapitalet och den årliga avkastningen skall täcka kommunens kostnader för utbetalning av pensioner intjänade före den 1 januari 1998.

Medelsförvaltningens avkastning har inte räckt för att finansiera hela kostnaden för pensionsutbetalningen. Det innebär att en del av det avsatta kapitalet har fått tas i anspråk. Tillgångarnas marknadsvärde uppgår per 31 augusti 2017, det vill säga före uttaget av medel för att finansiera 2017 års pensionsutbetalningar, till 147,2 mnkr. Det bokförda värdet motsvarar 119,2 mnkr.

(mnkr, exkl. löneskatt)	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Pensionsåtaganden				
- Avsättning	-142,0	-149,4	-160,9	-173,4
- Äldre åtaganden	-430,1	-414,8	-399,0	-384,4
Extern medelsförvaltning	147,2	141,1	134,7	128,1
Nettoförpliktelse	-424,9	-423,1	-425,2	-429,7

* KPA:s prognos juni 2017

Kommunens samlade pensionsåtaganden beräknas 2017, som framgår av ovanstående tabell, uppgå till sammanlagt 572,1 mnkr och nettoförpliktelsen till 424,9 mnkr. Enligt nuvarande prognos för utvecklingen av äldre pensionsförpliktelser beräknas den 2018 minska med cirka 15,3 mnkr.

Däremot ökar kostnaderna för avsättningarna med 7,4 mnkr. Det beror främst på antagande om inflation, ändrat sätt att beräkna inkomstbasbeloppet samt löneökningar på grupper som har lön strax under eller över 7,5 inkomstbasbelopp.

KPA Pension har i prognoserna tagit höjd för de förändringar som RIPS 17 innebär, men säger samtidigt att RIPS 17 inte ger någon större effekt på pensionsskulden.

2.6 Investeringar och extern upplåning

Kommunen har ett löpande investeringsbehov inom kärnverksamheter som förskolor, skolor och äldreomsorg. Även infrastruktur i form av exempelvis gator, park och vatten och avlopp kräver löpande investeringar i syfte att säkerställa långsiktig funktion och kvalitet.

Kommunens investeringsverksamhet påverkas bland annat av utvecklingen gällande servicebehov inom barnomsorg, skolor och äldreomsorg. Kapacitetsfrågan är i fokus under innevarande period för budget- och verksamhetsplan. Myndighetsbeslut gällande krav på exempelvis fastigheter, ventilation och miljö får effekt på kommunens investeringsverksamhet.

Av följande tabell framgår nettoinvesteringar per år samt i kronor/invånare.

Kommunens planerade investeringsverksamhet 2017-2020

(mnkr)	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Totala nettoinvesteringar	-288,1	-312,4	-372,7	-355,4	-491,2
Nettokostnad kr/invånare	-8 823	-9 480	-11 255	-10 572	-14 126

Investeringsnivån har legat på cirka 80 mnkr årligen 2007-2009. Under 2010 och 2011 ökade investeringsnivån markant till cirka 130 mnkr årligen. Utfallet 2014 blev 120,9 mnkr, 2015 blev utfallet 233,8 mnkr och 288,1 mnkr för 2016. Ökningarna avser främst investeringar i förskolor, skolor, äldreboenden och idrottsanläggningar. Den höga investeringstakten fortsätter kommande budgetperiod 2018-2020. För planperioden 2018-2020 budgeterar nämnderna för investeringar om sammanlagt 1 201,3 mnkr.

Kommunens låneskuld 2016-2020

Utvecklingen gällande kommunens låneskuld framgår av nedanstående tabell.

	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Låneskuld (mnkr)	446,4	446,4	396,1	396,1	696,1
Låneskuld kr/invånare	13 691	12 020	11 966	11 781	20 016

Låneskulden ökar i enlighet med investeringsplaner och kommunens möjlighet till självfinansiering. En självfinansiering av investeringarna innebär att kommunen undviker en extra finansiell belastning genom att låna pengar till investeringar. Förutom de resultatbelastningar som räntan på lånen leder till, innebär lånefinansieringen att kommunens långsiktiga betalningsförmåga, soliditeten, försämras. Under kommande budgetperiod planeras investeringar om 1 201,3 mnkr. Av dessa beräknas kommunen kunna finansiera över 75 procent, vilket innebär ett upplåningsbehov om cirka 300 mnkr för perioden 2018-2020.

2.7 Övriga intäkter

Förutom skatteintäkter och statsbidrag omfattas kommunens intäkter av taxor och avgifter samt av försäljningar av anläggningstillgångar och exploateringsfastigheter.

I nämndernas budgetförslag ingår taxor och avgifter. Förändring av gällande taxor och avgifter framgår av avsnitt 5.4.

I budget 2018 återfinns 5 mnkr i intäkter från försäljningar av anläggningar.

Det planeras även för försäljningar av exploateringsfastigheter motsvarande cirka 65 mnkr för år 2018, 65 mnkr år 2019 samt 20 mnkr 2020. Som en jämförelsestörande post 2017 låg intäkter inom Mörby Centrumprojektet om 94,8 mnkr. Dessa är en del i finansieringen av projektet.

Målet är att successivt minska finansiering av verksamhet genom exploateringsintäkter. Dessa ska istället användas för investeringar och därmed öka kommunens självfinansieringsgrad.

3 Nämndernas budgetförslag

3.1 Nämndernas budgetförslag

Nämnderna lämnade sina budgetförslag den 8 september 2017. Den 9 och 10 oktober hölls budgetöverläggningar mellan kommunstyrelsens arbetsutskott och nämndernas presidier.

Majoriteten av nämnderna har i huvudsak lämnat sina budgetförslag i enlighet med lämnade planeringsförutsättningar och direktiv, vilka beslutades av kommunstyrelsen i maj 2017.

Nämndernas nettokostnader i budgetförslaget uppgår till 1 776,8 mnkr, vilket understiger den anvisade nettoramen för nämnderna 2018 med 3,2 mnkr.

(mnkr)	Prognos 2017	PLF 2018	Nämndernas budgetförslag	Avvikelse mot PLF
Kommunstyrelsen	-109,1	-116,9	-118,3	-1,3
-Produktionsutskottet	-7,3	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	-1,4	-1,4	0,0
Revision	-1,1	-1,1	-1,1	0,0
Överförmyndarnämnden	-3,4	-3,2	-4,0	-0,8
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-8,7	-9,0	-9,0	0,0
Byggnadsnämnden	-10,1	-11,9	-11,9	0,0
VA-verksamhet och Avfall	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	-91,9	-96,0	-96,0	0,0
Fastighetsnämnden	9,0	-1,0	1,5	2,5
Kultur- och fritidsnämnden	-91,4	-93,7	-93,7	0,0
Utbildningsnämnden	-858,8	-882,3	-879,4	2,9
Socialnämnden	-608,9	-622,0	-622,0	0,0
Nämndernas nettokostn. inkl avskrivn.	-1 781,6	-1 838,5	-1 835,7	2,8
Avgår internränta	58,0	58,5	58,5	0,0
Nämndernas nettokostnader	-1 723,6	-1 780,0	-1 776,8	3,2

Större avvikelser jämfört med tilldelad ram i planeringsförutsättningarna per nämnd är följande:

- Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är en ram uppgående till 118,3 mnkr. Det innebär en utökning med 1,3 mnkr och hänför sig till stor del till kommunledningskontoret men även brand- och totalförsvaret.

Från och med 2018 flyttas Trygg i Danderyd, det lokala brottsförebyggandet rådet, till att sortera under kommunledningskontorets kansli vilket budgetmässigt innebär att 533

tkr flyttas till kommunledningskontoret. Budget för strukturåtgärder, 450 tkr för 2017, föreslås utgå. Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är 8 966 tkr, vilket innebär en minskning med 788 tkr jämfört med budget för 2017. Förutom nämnda förändringar tillkommer 120 tkr för implementering och drift av närvaro- och voteringsstöd för kommunfullmäktige.

- Överförmyndarnämndens förslag till budget för 2018 innebär en utökad driftbudget om drygt 800 tkr jämfört med 2017 års budget. Motivet är att nämndens kostnader för ensamkommande barn och ungdomar inte längre är återsökningsbara hos Migrationsverket efter den 1 juli 2017. Staten ersätter istället kommunerna med en begränsad schabloniserad engångsersättning om 52 000 kronor per ensamkommande som sedan får fördelas inom kommunen.
- Fastighetsnämndens budgetförslag är 2,5 mnkr lägre än angiven ram i planeringsförutsättningarna. Budgeten innehåller hyreshöjningar i färdigställda investeringsprojekt under perioden såsom Mörbyskolan och tillkommande objekt såsom modulbostäder och stödboende för ensamkommande barn och ungdomar. Budgeten för 2018 innehåller hyreshöjningar på cirka 15 mnkr, varav cirka 4 mnkr avser indexhöjning och 11 mnkr avser tillkommande objekt samt hyreshöjning på grund av investeringar. Budgeten för år 2019 innehåller hyreshöjning på ytterligare cirka 4 mnkr baserat på index 1,5 procent.
- Utbildningsnämndens förslag till budget för 2018 uppgår till 879,8 mnkr. Det är 2,5 mnkr lägre jämfört med den i planeringsförutsättningarna angivna ramen om 882,3 mnkr. Avvikelsen gentemot planeringsförutsättningarna beror på volymförändringar i årets befolkningsprognos uppgående till totalt 8,2 mnkr.

Utbildningsnämndens budget baseras till allra största del på volymer; grunden är alltså i mycket hög grad aktuell befolkningsprognos. Årets befolkningsprognos visar att det är färre barn 2018 jämfört med förra årets prognos. Skillnaden är knappt 100 barn/elever i åldrarna 1-18 år, vilket motsvarar -8,2 miljoner kronor.

Beräkningssteg	Belopp 2018, mnkr
Utbildningsnämndens budgetram enligt planeringsförutsättningar 2018	882,3
Volymförändringar	
Justering av antalet barn/elever för försenat byggande, försening av befolkningsökning	-8,2
Fler barn får omsorg på kvällar och helger	0,5
Fler elever får modersmålsundervisning och studiehandledning	1,0
Fler barn är inskrivna på fritidshem årskurser 4-6	1,5
Dyrare avtal för skolskjuts med taxi	0,3
Förslag till kvalitetshöjande åtgärder	
SL-kort till grundskoleelever som bor långt bort från skolan i Danderyd from höstterminen 2018	0,3
Underlätta lärarnas administration - gemensam rättning av nationella prov	0,2
Kvalitetssäkring av förvaltningen	1,0
Statsbidrag upphör för SPEC Danderyd	0,5
Utbildningsnämndens äskande 2018	879,4

3.2 Nämndernas inriktnings- och resultatmål

Enligt anvisningarna skall nämnderna i budgetförslagen kommentera målpuppfyllelse vad avser nuläge samt ambitioner för 2018-2020. Nämndernas budgetförslag har i detta avseende varit enligt anvisningarna.

4 Kommunstyrelsens förslag till budget

4.1 Övergripande politisk inriktning – kommunens inriktningsmål

Mål	Nuläge, juni 2017	Budget 2018
Danderyd skall vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.	● Grön	● Grön
Danderyd skall erbjuda sina invånare stor valfrihet i den kommunala servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar.	● Grön	● Grön
Danderydsborna skall erbjudas en bra och attraktiv service.	● Gul	● Gul
God ekonomisk hushållning skall vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet.	● Gul	● Grön
Kommunen skall ge goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter.	● Grön	● Grön
Företag verksamma i kommunen skall erbjudas ett gott näringslivsklimat.	● Gul	● Grön
Kommunen skall ha låg kommunalskatt.	● Grön	● Grön

Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.	● Gul	● Grön
--	-------	--------

Definition av måluppfyllelse: "målet är uppfyllt" (grönt), "målet är delvis uppfyllt" (gult) samt "målet är ej uppfyllt" (rött). Därtill finns kategorin "målet är ej bedömt" (-), vilket undantagsvis används när det av brist på underlag inte är möjligt att göra en bedömning av målen.

Bedömning av måluppfyllelse för kommunens övergripande mål baseras på måluppfyllelse avseende nämndernas inriktningsmål. Vidare vägs Danderyds resultat i olika nationella undersökningar och jämförelser in. De externa källor som används är följande:

- SCB:s medborgarundersökning som genomförs varje år
- SKL:s Öppna jämförelser, för olika verksamheter
- Socialstyrelsens brukarenkäter inom hemtjänst och särskilda boenden
- Socialstyrelsens Äldreguide
- SKL:s jämförelseprojekt Kommunens kvalitet i korthet
- SCB:s Vad kostar verksamheten i din kommun (nyckeltal, avvikelse från standardkostnad, kostnad per elev/brukare och så vidare)
- Svenskt näringslivs kommunranking av näringslivsklimat
- Tidningen Fokus ranking av kommuner (juni varje år)
- Svenskt näringslivs granskning av kommunernas hemsidor

4.2 Nämndernas budgeterade måluppfyllelse

Nämndernas till kommunfullmäktige föreslagna inriktningsmål 2018, samt budgeterad måluppfyllelse, presenteras i bilaga 9.

4.3 God ekonomisk hushållning

I bedömningen av det övergripande målet god ekonomisk hushållning görs en sammanvägning av uppnådda resultat i förhållande till mål, resurser, prestationer mm. Bedömningen baseras på nämndernas måluppfyllelse för sina

respektive inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet samt på uppnådda resultat inom kommunens verksamheter, det vill säga avseende mål tre och fem ovan. Vidare vägs kommunens skattesats in liksom olika nationella jämförelser samt kommunens ekonomiska resultat jämfört med mål. Följande finansiella mål ska även vägas in i bedömningen av god ekonomisk hushållning 2018 och framåt.

Finansiella mål	Kort sikt 0-3 år	Lång sikt 3-5 år
Resultat	> 0	> 2 %
Resultat enligt balanskrav	> 0	> 0
Genomsnittlig nettokostnadsutveckling	< 3,4 %	< 3,0 %
Soliditet	55 %	55 %
Soliditet inkl. pensionsåtaganden	33 %	33 %
Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar	50 %	50 %
Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna	100 %	98 %

Budgetförslaget 2018 och planen för 2019-2020 innebär att kommunens samtliga finansiella mål uppfylls.

Resultat och Resultat enligt balanskrav

(mnkr)	2014	2015	2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Resultat	1,3	37,6	157,7	53,6	5,0	10,8	13,5
Resultat efter balanskravskorrigerig	-0,7	29,4	144,9	53,6	0,0	5,8	8,5

Resultatet 2016 innebar ett resultat om 157,7 mnkr. Resultatet ställt mot balanskravet blev 29,4 mnkr. Prognosen 2017 är ett resultat om 34,8 och 29,8 mnkr ställt mot balanskravet.

Genomsnittlig nettokostnadsutveckling

(%)	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Genomsnittlig nettokostnadsutveckling*	2,1 %	3,3 %	3,4	3,4	3,3

*) tre års rullande genomsnitt av kommunens nettokostnader inkl. försäljningar.

Kommunens genomsnittliga nettokostnadsutveckling är beroende av, förutom den allmänna pris- och lönekostnadsutvecklingen, efterfrågan inom barnomsorg, skola och äldreomsorg, samt centrala kostnader och intäkter, exempelvis kostnader för pensioner, försäljning av anläggningar och exploateringsintäkter. Prognosen för 2017 och kommande planbudget för kommande planperiod är att kommunens mål för kostnadsutvecklingen kommer att nås.

Soliditet och Soliditet inkl. pensionsåtaganden

(%)	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Soliditet	61 %	55 %	55 %	55 %	56 %
Soliditet inkl. ansvarsförbindelse	38 %	34 %	34 %	35 %	36 %

Kommunens soliditet vid bokslutet 2016 uppgick till 61 procent och 38 procent inklusive ansvarsförbindelser. Genomsnittligt för Stockholms läns kommuner är motsvarande siffra 47 procent respektive 21 procent och för riket 46 procent respektive 24 procent. Prognosen för 2017 och budget för kommande planperiod är att soliditetsmålen kommer att nås.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme och visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med egna medel. Om soliditeten är hög har tillgångarna till stor del finansierats med egna medel och lånefinansieringen är låg. De faktorer som påverkar soliditeten är dels årets resultat och dels hur tillgångar och skulder förändrats under året.

Soliditeten har under den senaste tioårsperioden 2006-2017 varit hög i Danderyds kommun. Den ligger också högt i jämförelse med andra kommuner. Även soliditeten med hänsyn till pensionsskulden är hög i jämförelse med riket. Skillnaden i de olika soliditetsmåten är markant då pensionsskulden upparbetad före 1998 uppgår till 572,2 mnkr, vilken ligger

som en ansvarsförbindelse. Detsamma gäller för samtliga kommuner och landsting i riket.

Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar

Av planeringsförutsättningar och budgetdirektiv för 2018 framgår mål för investeringsverksamheten. I följande tabell framgår i vilken utsträckning som kommunen har kunnat självfinansiera sina investeringar över tid.

(%)	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Självfinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar	77 %	56 %	95 %	127,5 %	57,2	71,5	50,7

Kommunen har haft målsättningen att i största möjliga utsträckning kunna självfinansiera sina investeringar. Det finansiella måttet självfinansiering av investeringar (50 %) är anpassat till den omfattande investeringsverksamheten som påbörjades 2010. Enligt budgetförslaget kommer målet att uppnås under kommande planperiod.

Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna

(%)	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna	91,4	97,7	99,5	99,2	98,8

Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna och exploateringsintäkterna var under 2016 procent högre än förväntat. Prognosen för 2017 och budgetförslaget för kommande planperiod innebär att målet kommer att uppnås, det vill säga kommunen kommer att kunna finansiera kostnadsökningarna inom ramen för periodens intäkter.

4.4 Sammantagen bedömning av den finansiella ställningen

Danderyds kommun har en stark finansiell ställning långsiktigt i och med den låga skattesatsen och goda soliditeten.

Kommunen har en god kassalikviditet och en bra budgetföljsamhet. De årliga resultaten har varit positiva, med undantag av 2011 då det skedde en satsning inom ramen för fastighets- och miljöljftet.

Utmaningen i ett långsiktigt perspektiv är kommunens höga investeringsvolym. Det är av vikt att ekonomiskt utrymme planeras för de kapital- och övriga driftskostnader dessa medför i och införandet av komponentavskrivning på anläggningar.

En ytterligare utmaning för kommunen är att med fortsatt hög kvalitet hålla nettokostnadsutvecklingen nere och att den anpassas till nivån på skatteintäkterna. En fördel för kommunen i det arbetet är att kvaliteten i verksamheterna generellt är hög, trots att kostnaden per barn, elev i

grundskola och gymnasieskola ligger lägre än genomsnittet för riket och ungefär i paritet med riket för övriga verksamheter.

Ytterligare en utmaning är de stora stadsutvecklingsprojekten, om- och tillbyggnaden av Mörby centrum med omgivningar samt utredningen av en tunnelförläggning/överdäckning av E18 genom Danderyd, och finansieringen av dessa. Exploateringsprojekten integreras i kommunens redovisning, men påverkar främst kommunens finansbudget. Projektens intäkter och kostnader balanseras över åren. Undantaget är realisationsvinsten avseende Mörby centrum 2017.

5 Kommunstyrelsens budgetförslag till kommunfullmäktige

5.1 Driftsbudget 2018

Kommunstyrelsens budgetförslag innebär sammanfattningsvis att nämndernas nettokostnader kommer att uppgå till 1 761,7 mnkr 2018.

Som framgår av nedanstående resultatbudget beräknas resultatet 2018 bli ett överskott om 5,2 mnkr. Det balanskravsmässiga resultatet beräknas till 0,2 mnkr efter balanskravskorrigeringar.

(mnkr)	Rev Budget 2017	Nämndernas förslag 2018	Ordförandens förslag 2018
Kommunstyrelsen	-109,0	-118,3	-117,8
- Produktionsutskottet	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	-1,4	-1,4
Revision	-1,1	-1,1	-1,1
Överförmyndarnämnden	-3,1	-4,0	-4,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-8,9	-9,0	-9,0
Byggnadsnämnden	-10,1	-11,9	-12,1
VA-verksamhet och Avfall	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	-91,9	-96,0	-95,3
Fastighetsnämnden	-0,3	1,5	11,5
Kultur- och fritidsnämnden	-91,4	-93,7	-92,7
Utbildningsnämnden	-852,4	-879,4	-879,4
Socialnämnden	-591,9	-622,0	-619,9
Summa	-1 760,0	-1 835,3	-1 821,2
Avgår internränta	58,0	58,5	59,5
Nämndernas nettokostnader	-1 702,0	-1 776,8	-1 761,7
<i>Uppräkning cirka 1 procent 2019 och 2020</i>		0,0	0,0
Pensioner, PO-diff m.m.	-42,7	-43,7	-43,7
Semesterlöneskuld	0,0	0,0	0,0
Realisationsvinster, exploatering	65,0	65,0	65,0
- Mörby centrum*	94,8	0,0	0,0
<i>Nya lokaler Mörby centrum</i>	0,0	-3,0	-2,7
Försäljn. av anläggningstillgångar	5,0	5,0	5,0

Verksamhetens nettokostnad	-1 579,9	-1 753,5	-1 738,1
Skatteintäkter, utjämning & statsbidrag	1 692,4	1 747,1	1 747,1
Extern medelsförvaltning	1,0	1,0	1,0
Finansnetto	-8,2	-4,8	-4,8
Årets resultat	105,4	-10,2	5,2
Balanskravskorrigerering	-5,0	-5,0	-5,0
Balanskravsmässigt resultat	100,4	-15,2	0,2

*)bokförs 2017 som jämförelsestörande post

En fullständig resultatbudget för 2018 samt resultatplan för 2019-2020 framgår av bilaga 4.

5.2 Lönestrategiska satsningar

Kommunen har gjort särskilda lönesatsningar inom vissa yrkesgrupper såsom lärarkollektivet, fritidspedagoger, socialsekreterare och biståndshandläggare samt svårrekryterade grupper inom de tekniska förvaltningarna. För åren 2014-2017 har 18,1 mnkr satsats. År 2017 gjordes satsningar på skolledare, rektorer och biträdande rektorer.

I årets budget väljer kommunen att, istället för riktade satsningar, föreslå en ramökning om två procent för samtliga nämnder. Detta är en förändring jämfört med tidigare år då nämnderna erhållit en procent. Senaste åren har dock utbildningsnämnden och socialnämnden erhållit två procent för uppräknig av peng/check och en procent på central ledning och stab.

De senare årens löneökningar inkl. löneglidning ligger över två procent. Det innebär att det även i fortsättningen kan komma att krävas effektiviseringsåtgärder för att inrymma eventuell löneglidning.

Lönestrategiska gruppen bestående av representanter från kommunens ledningsgrupp och har i uppgift att ta fram förslag för långsiktig lönebildning. Inom ramen för uppdraget ingår att analysera behov och strategi för årlig löneöversyn, behov av eventuella lönesatsningar för yrkesgrupper på både kort och lång sikt utifrån marknad, lönekartläggning samt utifrån kommunens egen lönestruktur.

De statliga satsningarna lärarlönelyftet och karriärtjänster har även bidragit till att höja lönenivåerna för lärarna. Finansiering har skett genom riktade statsbidrag vilka upphör fr.o.m. 2019. För att Danderyd fortsatt ska kunna hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna då det gäller lärare och skolledare, bedömer kommunledningskontoret att lönesatsningarna bör ligga kvar även 2019 och framåt.

5.3 Ägardirektiv

I enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2016-06-13 § 57, Komplettering av modell för kundval i Danderyds kommun, finns förslag på ägardirektiv för produktionsutskottet enligt bilaga 14. Syftet med ägardirektivet är att stärka styrningen av egenregin, dvs. den kommunala produktionen av skola och omsorg. Om egenregin ska bli framgångsrik så behöver den produktionsgemensamma nivån ta ett större ansvar i styrningen, men också

ges större och tydligare ansvar och befogenhet. Detta föreslås ske genom ägardirektiv.

Ägardirektivet kommer årligen revideras i samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut i november. Förelagt förslag är ett första steg i att stärka styrningen av egenregin. I nästa steg bedöms hantering av avkastning samt regelverk för över- och underskott kunna ingå.

5.4 Vision för Danderyds kommun

Danderyds kommunfullmäktige beslutade 2017-09-04 § 100 anta en vision för Danderyds kommun. Kommunfullmäktige gav samtidigt kommunstyrelsen i uppdrag att implementera vision och strategier i en mål- och styrmodell för verksamhetsplanering till januari 2019. Till dess en ny styrmodell är framtagen och implementerad gäller kommunens nuvarande målmodell. Det innebär att kommunfullmäktiges åtta övergripande mål och de underliggande inriktningsmålen på nämndnivå, kommer vara de som ska gälla och följas upp under 2018. Arbetet med framtagande av styrmodell kommer pågå parallellt med att nuvarande målmodell fortfarande gäller under 2018 och 2019. Målsättningen är att i planeringsförutsättningar för 2020 ge nämnderna direktiv fullt ut utifrån en ny styrmodell och ett nytt arbetssätt att ta fram mål och aktiviteter utifrån kommunfullmäktiges vision och strategier

5.5 Flyktingverksamheten

Flyktingmottagandet budgeteras som ett eget verksamhetsområde inom ramen för socialnämndens budgetförslag. Den ekonomiska omslutningen för flyktingmottagandet har ökat från 20,4 mnkr i bokslut 2014 till som mest 86,8 mnkr i bokslut 2016. Fram till år 2017 har de totala intäkterna varit högre än kostnaderna för hela flyktingmottagandet. Inför bokslut 2017 och budget 2018 har förutsättningarna ändrats väsentligt när det gäller ersättningsnivåerna för ensamkommande barn och ungdomar, vilket innebär att kostnaderna budgeteras högre än intäkterna. Antal ensamkommande barn och ungdomar förväntas successivt minska under planperioden. Kostnaderna bedöms fortsatt vara högre än intäkterna.

Hur stora intäkterna för nyanlända blir respektive år under budget- och planperioden beror på när under året den nyanlände kommer till Danderyd. Statsbidraget börjar betalas ut från och med månaden efter anvisningsmånaden. Statsbidraget betalas ut under två år.

För år 2018 har socialnämnden lagt en budget i förhållande till förväntade statsbidrag från Migrationsverket. Det innebär ett budgeterat underskott om 8,1 mnkr för ensamkommande barn och ungdomar samt ett budgeterat underskott om 6,4 mnkr för nyanlända, dvs. familjer och vuxna.

Tillfälliga modulbostäder sätts upp för att klara kommunens åtagande för nyanlända. Idag finns tillfälliga bostäder på Enmans väg och vid Ekeby gård. Under 2018 kommer modulbostäder att etableras även vid Båtsmanstorpet.

Hyran för lägenheter i modulbostäder beräknas av fastighetsnämnden. Hysesintäkterna kommer att vara lägre än totalkostnaden. Socialkontoret ska täcka fastighetsavdelningens resterande kostnader som beräknas uppgå till sammantaget 1,4 mnkr för Enmans väg och Ekeby gård. Dessa medel föreslås tillföras socialnämndens budget 2018. Då tidplanen för Båtsmanstorpet för närvarande är osäker, måste hyreskostnaden för socialnämnden i det projektet bedömas i ett senare skede.

Medel för utbildningsnämndens lokaler för flyktingverksamhet återfinns i nämndens budget med 6,6 mnkr sedan 2017.

5.5 Investeringsbudget 2018

Förslag till investeringsbudget för 2018 upptar nettoinvesteringar om 372,6 mnkr, vilket är 18 mnkr mer jämfört nämndernas förslag.

(mnkr)	Investeringsram 2018 PLF	Nämndernas förslag 2018	KSO förslag 2018	Avvikelse
Kommunstyrelsen	-5	-6,3	-6,3	0
- Produktionsutskottet	0	-5	-5	0
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-0,3	-0,5	-0,5	0
Byggnadsnämnden	-2	-1,4	-1,4	0
Fastighetsnämnden	-277,5	-194,1	-194,1	0
VA-verksamhet och Avfall	-11	-22,7	-22,7	0
Tekniska nämnden	-92,1	-111,6	-126,6	15
Kultur- och fritidsnämnden	-12,4	-12,9	-15,9	3
Utbildningsnämnden	0	0	0	0
Socialnämnden	-1,2	-0,2	-0,2	0
Summa	-401,5	-354,7	-372,7	18

Införande av komponentavskrivning

Komponentavskrivning tillämpas av fastighetsnämnden fr.o.m. 2016. För tekniska nämnden, kultur- och fritidsnämnden och Djursholms AB skedde införandet fr.o.m. 2017. Införandet innebär att underhållsbudgeten, som hittills belastat driftsbudgeten, övergår i investeringsbudget. En följd av komponentavskrivning är att nämndernas kapitalkostnader successivt kommer att öka, vilket återigen belastar driftsbudgeten.

5.4 Exploateringsbudget 2018

Exploateringsbudgeten redovisas under avsnitt 8.1 Kommunstyrelsen. Kostnader för exploateringsprojekt under budgetperioden är budgeterade under kommunstyrelsen.

Regelverket beträffande exploatering

För exploateringsprojekt gäller följande redovisningsprinciper: Nedlagda utgifter i exploateringsområdena redovisas som omsättningstillgång intill dess att exploaterings- eller markanvisningsavtal undertecknas. Vid undertecknat avtal bokförs exploateringsintäkten över resultatet och nedlagda utgifter för avgränsat exploateringsprojekt. Infrastrukturella investeringar i exploateringsområdet aktiveras som anläggningstillgång i takt med att tillgången tas i bruk. Kommunen kan inte direktavskriva anläggningstillgångar genom de exploateringsinkomster som uppstår.

5.5 Verksamhetsplan 2019 - 2020

Nämnderna har redovisat driftskostnadsberäkningar och investeringsbehov för åren 2019-2020. Kommunstyrelsen har, utifrån nämndernas redovisningar, gjort en översiktlig bedömning av den ekonomiska utvecklingen under perioden.

Bedömningen, som redovisas nedan och i bilaga 4, innebär att 2019 och 2020 års ramar har räknats upp med förväntade volymökningar samt vissa förslag till kostnadsökningar som nämnderna har redovisat. Vidare har en uppräkningsgjorts med 1 procent per år för att möta förväntade pris- och lönekostnadsökningar.

Planeringen för perioden 2019-2020 bygger på en oförändrad utdebitering om 17:35.

Exploateringsintäkter budgeteras med 65 mnkr 2019 och 20 mnkr 2020.

5.6 Resultatbudget 2018 med resultatplan 2019-2020

(mnkr)	Rev Budget 2017	KSO förslag 2018	KSO förslag 2019	KSO förslag 2020
Kommunstyrelsen	-109,0	-117,8	-124,9	-122,9
- Produktionsutskottet	0,0	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	-1,4	-1,1	0
Revision	-1,1	-1,1	-1,3	-1,1
Överförmyndarnämnden	-3,1	-4,0	-4,0	-4,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-8,9	-9,0	-9,2	-9,3
Byggnadsnämnden	-10,1	-12,1	-11,3	-11,9
VA-verksamhet och Avfall	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	-91,9	-95,3	-103,4	-103,4
Fastighetsnämnden	-0,3	11,5	0,5	0,0
Kultur- och fritidsnämnden	-91,4	-92,7	-94,9	-96,0
Utbildningsnämnden	-852,4	-879,4	-883,1	-895,9
Socialnämnden	-591,9	-619,9	-628,9	-632,7
Summa	-1 760,0	-1 821,2	-1 861,6	-1 877,1
Avgår internränta	58,0	59,5	59,5	59,5
Nämndernas nettokostnader	-1 702,0	-1 761,7	-1 802,1	-1 817,6
<i>Uppräkning cirka 1 procent 2019 och 2020</i>		0,0	-18,4	-20,1
Pensioner, PO-diff m.m.	-42,7	-43,7	-44,3	-44,8
Semesterlöneskuld	0,0	0,0	0,0	0,0
Realisationsvinster, exploatering	65,0	65,0	65,0	20,0
- Mörby centrum*	94,8	0,0	0,0	0,0
<i>Nya lokaler Mörby centrum</i>	0,0	-2,7	-3,3	-5,3
Försäljn. av anläggningstillgångar	5,0	5,0	5,0	5,0
Verksamhetens nettokostnad	-1 579,9	-1 738,1	-1 798,1	-1 862,8
Skatteintäkter, utjämning & statsbidrag	1 692,4	1 747,1	1 812,8	1 885,1
Extern medelsförvaltning	1,0	1,0	1,0	1,0
Finansnetto	-8,2	-4,8	-4,9	-9,8
Årets resultat	105,4	5,2	10,8	13,5
Balanskravskorrigerig	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Balanskravsmässigt resultat	100,4	0,2	5,8	8,5

*) bokförs 2017 som jämförelsestörande post

Som framgår av ovanstående plan redovisas ett positivt resultat om 10,8 för 2019 och 13,5 mnkr för 2020.

Det balanskravsmässiga resultatet budgeteras till 5,8 mnkr 2019 och 8,5 mnkr 2020. För åren 2019-2020 har nämndernas totala ramar i detta skede räknats upp med drygt 1 procent.

5.7 Investeringsplan 2018 - 2020

(mnkr)	Investeringsram 2018	KSO förslag	KSO förslag	KSO förslag
	PLF	2018	2019	2020
Kommunstyrelsen	-5	-6,3	-3,5	-1,7
- Produktionsutskottet	-5	-5	0	0
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-0,3	-0,5	-0,3	-0,1
Byggnadsnämnden	-2	-1,4	-0,9	-0,9
Fastighetsnämnden	-277,5	-194,1	-209,5	-368
VA-verksamhet och Avfall	-11	-22,7	-12,7	-12,7
Tekniska nämnden	-92,1	-121,6	-103,8	-103,8
Kultur- och fritidsnämnden	-12,4	-15,8	-23,6	-3,7
Utbildningsnämnden	0	0	0	0
Socialnämnden	-1,2	-0,2	-1,2	-0,4
Summa	-401,5	-367,6	-355,4	-491,2

5.8 Avstämning mot balanskravet

I tillämpningen av balanskravet skall undantag göras för realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar.

(mnkr)	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Försäljning av anläggning	-12,8	-5,0	-5,0	-5,0	5,0
Summa	-12,8	-5,0	-5,0	-5,0	5,0

Det budgeterade resultatet 2018 uppgår till 5,0 mnkr. Efter justering för realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar uppgår det balanskravsmässiga resultatet till 0,2 mnkr.

5.9 Finansplan

Investeringsvolymerna enligt nämndernas budgetförslag uppgår till cirka 1 200 mnkr perioden 2018-2020. Prognosen per delåret för 2017 uppgår till 312,4 mnkr mot budgeterat 389,9 mnkr. I halvårsbokslutet 2017 redovisar kommunen externa lån om 396,1 mnkr.

Trots den höga investeringsnivån beräknas behovet av nyupplåning för perioden 2018-2020 begränsas till cirka 300 mnkr. Erfarenhet från tidigare år ger vid handen att cirka 30 procent av investeringarna skjuts fram ett år, utifrån finansiell synpunkt sett. Realisationsvinsten 2017 avseende markförsäljning i exploateringsprojektet Mörby centrum, efter avdrag för upparbetade kostnader under åren 2013-2016, är ett tillskott till finansieringen av kommande års investeringar. Posten om cirka 95 mnkr (Mörby centrum) kommer att redovisas som en jämförelsestörande post.

Danderyds kommun övergick 2014 från diskretionär förvaltning till placering i Cliens mixfond. Fonden består av svenska räntebärande papper och svenska/nordiska aktier med tydlig fokusering på att begränsa nedsiderisk.

Övergången innebar en reavinst på försäljning och därmed en ökning av bokfört värde. Marknadsvärde och bokfört värde är nu på samma nivå. Eventuella nedgångar på kort sikt i marknadsvärde kommer därmed att belasta 2018 års resultat enligt lägsta värdets princip.

Principerna för medelsförvaltningen innebär att maximalt 19,5 mnkr årligen (2013 års penningvärde) av pensionsutbetalningar intjänade före 1998 kommer belasta kommunens finansbudget. Detta enligt den matchningsprincip som är beslutad i samband med att ny placeringspolicy antogs av kommunfullmäktige 2013-09-23. Överskjutande del täcks av de förvaltade medlen avsatta för pensioner.

6 Fastställande av kommunens övergripande mål

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

1. Fullmäktige fastställer kommunens övergripande mål enligt bilaga 9.

7 Nämndvis genomgång av budgetförslaget

7.1 Kommunstyrelsen

Kommunledningskontorets budgetförslag

Driftsbudget

Kommunstyrelsens ram för 2018 uppgår till 117,0 mnkr exklusive valnämnden enligt planeringsförutsättningarna (PLF). Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är en ram uppgående till 118,3 mnkr. Utökningen 1,3 mnkr hänför sig till kommunledningskontoret och brand- och totalförsvaret.

Kommunledning – fullmäktige och kommunstyrelse

Verksamhetsområdet omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelse och kommunalt partistöd. Tidigare har även Trygg i Danderyd, det lokala brottsförebyggande rådet, och strukturåtgärder omfattats. Från och med 2018 flyttas Trygg i Danderyd till att sortera under kommunledningskontorets kansli, vilket budgetmässigt innebär att 0,5 mnkr flyttas till kommunledningskontoret. Budget för strukturåtgärder, 0,5 mnkr föreslås utgå. Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är 9,0 mnkr, vilket innebär en minskning med 0,8 mnkr jämfört med budget för 2017. Förutom nämnda förändringar tillkommer 0,1 mnkr för implementering och drift av närvaro- och voteringsstöd för kommunfullmäktige.

Kommunledningskontor inklusive festvåning

Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är 86,5 mnkr. I ramen enligt PLF ingår tilldelning för förstärkning inom ekonomifunktionen, HR och kansli.

Därutöver har tillkommit behov, vilka sammantaget beräknas till 3,4 mnkr. En stor del av de tillkommande kostnaderna hanteras inom befintligt

ramförslag. Den ökning som bedöms utöver ram uppgår till 1,3 mnkr.
Behoven är följande:

Ny telefonlösning – Upphandling av ny telefonlösning, UCC¹, kommer genomföras under hösten 2017. I samband med att ny telefonlösning, inkluderas nya tjänster i form av expertstöd för ett så friktionsfritt införande som möjligt. Expertstöd behövs inom flera områden som till exempel tekniska anpassningar, konfigurationer och förändringsledning för nya kommunikationsvanor. Tillkommande kostnad uppskattas till 0,5 mnkr.

Co-location av serverhall - En förstudie har genomförts för att identifiera säkerhetsrisker med befintlig serverhall och möjligheter till co-location av serverhall till extern driftplats. Tillkommande kostnad uppskattas till 0,6 mnkr.

Ny integrationsmotor och anställning av integratör - Införskaffande och löpande kostnader för ny integrationsmotor och anställning av integratör. Befintlig integrationsmotor är omodern och kommunen har länge saknat en kompetens som kan ansvara för samordning och operativt arbeta med informationsflöden och integrationer. En integratör ska kunna arbeta kommunövergripande och delta i många olika utvecklingsprojekt. Efterfrågan på denna resurs har blivit tydlig ibland annat projekten e-tjänster respektive e-arkiv.

Ny integrationsmotor och integratör är ömsesidigt beroende av varandra. Tillkommande kostnad uppskattas till 0,2 mnkr respektive 0,8 mnkr.

Anställning av jurist - Inom ramen för kanslichefsuppdraget ger kanslichefen juridiskt stöd i organisatoriska frågor kopplat till ärendeprocessen. Däremot kan kommunledningskontoret idag inte tillgodose det uppdrag som definierats i den nya organisationen beträffande juridiskt stöd till verksamheterna. Härutöver följer ett större behov av extern hjälp även i operativa frågor. Tillkommande nettokostnad för *anställande av jurist* beräknas till 0,7 mnkr.

Utökad tjänstegrad - Trygg i Danderyds verksamhet flyttas från politisk ledning till att sortera under kommunledningskontorets kansli från och med 2018. Tjänstegraden som handläggare föreslås utökas, enligt pågående översyn (beslut i oktober), från 50 procent till 100 procent vilket innebär att 0,3 mnkr tillkommer som lönekostnad.

SKL:s rekommendation för 2018 är att *PO-pålägg* görs med 39,02 procent av lönen, dvs. en höjning med 0,69 procentenheter. Det innebär att kommunstyrelsens personalkostnader ökar med 0,3 mnkr.

Kommunövergripande utvecklingsprojekt:

Stadsutveckling

Remissyttrandena gällande programmet för fördjupad översiktsplan för centrala Danderyd har sammanställts under 2017. Under 2018 väntas arbetet med en eventuell tunnelförläggning av E18 drivas vidare efter beslut om inriktning för det fortsatta arbetet.

---

¹ Unified Communications and Collaboration

Under 2018 kommer utbyggnaden av Mörby centrum att pågå enligt det exploateringsavtal som kommunen har tecknat med Diligentia AB, numera Skandia Fastigheter AB. Kommunens arbete med ombyggnad av trafikapparaten kring centrum kommer att fortsätta. Skandia Fastigheter AB bygger ut centrumet till ungefär dubbel storlek. En analys av kommunens kommande lokalbehov har genomförts. Under 2018 - 2020 kommer ombyggnation och nylokalisering av kommunens lokaler i Mörby centrum att genomföras. Det gäller lokaler för bibliotek/kultur, kontaktcenter, möteslokaler och arkiv samt kontorslokaler för socialkontoret, tekniska kontoret, miljö- och stadsbyggnadskontoret och kommunledningskontorets plan- och exploateringsavdelning.

Planarbete för ett flertal bostadsprojekt drivs vidare på uppdrag av kommunstyrelsen och byggnadsnämnden.

Organisation

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2016 om komplettering av modell för kundval i Danderyds kommun. Beslutet innebär tydliggörande av roller och uppdrag för beställarroll, egenregi och kommunledningsroll. Under 2017 har ett flertal projekt pågått som en följd av beslutet. Det gäller bland annat tydliggörande av lokalförsörjningsprocess, investeringsprocess samt framtagande av vision och strategier. En översyn av kommunledningskontorets uppdrag och organisation har genomförts. Ett prioriteringsarbete av förvaltningsövergripande projekt ligger till grund för behovet av utvecklingsresurser 2018. Det finns behov av att utveckla organisationens förmåga att arbeta strukturerat i förvaltningsövergripande processer samt att förbättra projektstyrning och införa modell för projektarbete. Detta arbete har påbörjats under 2017 och fortsätter 2018.

Under 2017 fattades beslut om ny organisation för tidigare produktionskontor och utbildnings- och kulturkontor. Därmed skapades den nya bildnings- och omsorgsförvaltningen, där verksamhet under utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och produktionsutskottet bedrivs. Under 2018 kommer kommunledningskontoret att fortsätta stödja den nya organisationen. Arbetet med tydliggörande av rollfördelning mellan beställare, utförare och kommunledning att drivas vidare.

Attraktiv arbetsgivare genom chefs- och ledarutveckling

Danderyd ska vara Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i.

Danderyd möter invånarnas behov genom hela livet. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Danderyds utveckling kännetecknas av engagemang och delaktighet.

För att bli framgångsrik i arbetet mot visionen är det centralt att ha en väl fungerande organisation med kompetenta och motiverade chefer och medarbetare. Kommunerna i regionen konkurrerar med varandra och med andra arbetsgivare om personal med rätt kompetens. Danderyds kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare där chefer och medarbetare trivs och kan utvecklas. För detta krävs att vi arbetar strategiskt med långsiktig ledarutveckling, utvecklingsmöjligheter för medarbetare, väl fungerande arbetsplatser, hälsosatsningar, goda kommunikationskanaler och

lönestrategiska frågor.

Under hösten 2017 startar ett chefs- och ledarutvecklingsprogram för samtliga kommunens chefer. Under 2018 kommer programmet, som är en omfattande satsning, att drivas. Det innehåller avsnitt med utveckling av det individuella ledarskapet, skapande av förvaltningsövergripande utvecklingsgrupper och en del med utbildning i grundläggande chefsfrågor och policies.

Implementering av vision och strategier i styrmodellen

Under 2018 kommer ett intensivt arbete att drivas för att implementera vision och strategier i styrmodellen. Modellen ska skapa kraft för att åstadkomma förändring. Arbetet ligger till grund för en uppdaterad styrmodell inför budget 2019.

e-utveckling

Danderyds kommun arbetar med digitalisering och administrativ utveckling med utgångspunkt från de nationella målen för utveckling av e-samhället. För att skapa en effektiv och samordnad verksamhet i enlighet med målen för e-samhället pågår ett flertal utvecklingsprojekt. Utvecklingsarbetet fortsätter 2018, bland annat inom ramen för projekten "Digital arbetsplats", "e-arkiv" och "utveckling av e-tjänster" och "GIS". Kommunens externa webbplats Danderyd.se kommer att påverkas av e-tjänsteutvecklingen, liksom andra digitala kanaler.

Kontaktcenter

Under 2018 drivs projektarbetet vidare för att skapa ett utvecklat kundcenter i nya lokaler i Mörby centrum. Där kan kommunens samlade ärendebaserade möten med invånarna/ kunderna ske i ett utvecklat kontaktcenter som på sikt kan ligga i nya lokaler i Mörby centrum. E-tjänsteutvecklingen påverkar hur kommunens kontakt med invånarna/kunderna ska ske i olika ärenden. I en sådan utveckling ingår också att fokusera på service- och bemötandefrågor.

Brand- och totalförsvar

Verksamhetsområdet är uppdelat på två ansvarsområden, brandförsvar och säkerhetssamordning. Brandförsvaret omfattar räddningstjänst och säkerhetssamordningen avser kommunens insatser för att fullgöra sin uppgift i det nationella krishanteringssystemet. De enda kostnaderna inom det förstnämnda ansvaret är medlemsavgift (inklusive kostnad för tilläggstjänster) samt pensionskostnad enligt utfästelse till Storstockholms brandförsvar (SSBF). Medlemsavgiften baseras till största delen på kommunens invånarantal, vilket medför en årlig kostnadsökning (avgiften är 414 kr per invånare + 17 000 kr per kvadratkilometer).

Verksamheten inom säkerhetssamordning finansieras till stor del genom ett bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Bidraget är inte avsett att täcka kostnader för t.ex. intern säkerhet, varför medfinansiering från kommunen krävs.

Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är 15 732 tkr vilket innebär en ökning med 1 095 tkr jämfört med budget för 2017. Ökningen beror främst på ökade konsultkostnader för risk- och sårbarhetsanalys samt ett säkerhetsprojekt (300 tkr) och att kostnader för bevakning har tillkommit (492 tkr).

Ökningen hanteras inom befintligt ramförslag för kommunstyrelsen.

Övrig gemensam verksamhet

Området omfattar diverse kommungemensamma verksamheter såsom exempelvis nationaldagsfirande, jubileumsmiddagar för personal, övergripande personalrepresentation, feriearbetande ungdomar, kommunens medlemsavgifter, de delar av kommunens försäkringskostnader som faller på kommunstyrelsen samt hyreskostnaden för de lokaler som kommunledningskontoret disponerar i Djursholms slott.

Kommunstyrelsens förslag till budget för 2018 är 7 081 tkr vilket innebär en nettoökning med 339 tkr jämfört med budget för 2017. Orsakerna är ökade kostnader för medlemsavgifter och försäkringspremier och att vissa personalkostnader har ökat. Ökningen hanteras inom befintligt ramförslag för kommunstyrelsen.

Valnämnd

Området omfattar valet till riksdag samt landstings- och kommunfullmäktige 2018. Nettokostnaderna beräknas med utgångspunkt från 2014 års val till 1 370 tkr.

Investeringar

Kommunstyrelsen har förslag på ett antal utvecklingsprojekt främst kopplade till investeringar i IT-stöd, som är angelägna att genomföra under 2018, och föreslår en investeringsbudget uppgående till 6,3 mnkr. Förslaget innebär även ökade driftskostnader i form av licensavtal, support, personal, avskrivningar, internränta m.m. med 1,6 mnkr kronor 2018, vilket hanteras inom befintligt ramförslag. För 2019 och 2020 uppskattas de ökade driftskostnaderna till 3,1 mnkr för vardera år.

Plan 2019-2020

Inga verksamhetsförändringar är planerade för kommunledningen. 2019 tillkommer dels kostnader för utbildning av förtroendevalda efter valet 2018, vilket uppskattas till 200 tkr, och dels kostnader för nya läsplattor till politiker, som beräknas till 921 tkr.

Kommunledningskontorets nettokostnader bedöms öka med 5,4 mnkr 2019 jämfört med 2018. De främsta anledningarna är behov av nya tjänster (systemförvaltningssamordnare, IT-tekniker för IT-arbetsplats, webbredaktör med inriktning på sociala medier, förstärkning på upphandlingsenheten), ökade driftskostnader kopplade till 2018 års investeringsprojekt och säkerhetsgenomgång inklusive intern utbildning. Nettokostnaderna förväntas därefter minska med 1,0 mnkr 2020.

Kommunledningskontorets kostnader för nya lokaler i Mörby centrum kommer att uppkomma 2019 – 2020, bland annat skapas då ett nytt kontaktcenter.

Beträffande brand- och totalförsvaret medför Danderyds befolkningsökning

enligt befolkningsprognos en höjning av avgiften med 130 tkr 2019 och ytterligare 63 tkr 2020.

För övrig verksamhet tillkommer mindre kapitalkostnader tillkommer med anledning av investeringsprojektet för tvåfaktorsinloggning, som startar tidigast under hösten 2017.

Valnämndens nettokostnader inför valet till Europaparlamentet 2019 beräknas med utgångspunkt från 2014 års val till 1 090 tkr. För 2020 bedöms inget budgetbehov finnas.

Utmaningar för framtiden

En vision och sex strategier för Danderyds kommun har antagits av kommunfullmäktige. En utmaning är att skapa en styrmodell som stödjer arbete mot strategierna och som på ett tydligt sätt åstadkommer förändring.

Inom stadsutvecklingsområdet är det en utmaning att driva ett så omfattande projekt som centrala Danderyd. Det gäller bland annat bemanning av projektorganisationen, projektet i förhållande till övriga stadsutvecklingsprojekt samt ekonomisk resurshantering.

Att prioritera resurser rätt för utvecklingsprojekt i den tid av tekniksprång som vi befinner oss i är en utmaning.

Generellt gäller att det är en utmaning att kunna rekrytera och behålla kompetent personal, liksom att klara av att utveckla befintlig organisation till en mer processororienterad organisation.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslås erhålla 117,8 mnkr i driftsbudget, vilket är 0,5 mnkr lägre än kommunledningskontorets förslag om 118,3 mnkr. Kommunstyrelsen bedömer att förstärkningar av framför allt det brottsförebyggande arbetet genom Trygg i Danderyd är av stor vikt, och det är även angeläget att fortsätta utvecklingsarbetet inom det digitala området. Kommunens verksamheter blir allt mer beroende av systemstöd och integrationer dem emellan. Säkerhetsaspekten avseende kommunens IT-infrastruktur får en allt mer framträdande roll. Detta får konsekvenser på drifts- och investeringsbudgeten. Dock menar kommunstyrelsen att en besparing om 500 tkr i förhållande till kommunledningskontorets budgetäskande bör vara möjlig, utan att det i större utsträckning försvårar det pågående kommunövergripande utvecklingsarbetet. Besparingen bör kunna genomföras genom att kommunledningskontoret gör omprioriteringar inom den givna ramen för kommunstyrelsen.

Det bör observeras att i planeringsförutsättningarna erhöll kommunstyrelsen 115,9 mnkr i ram. Denna har som för övriga nämnder kompletterats med ytterligare två procent för löner- och priser. Förslaget på ramökning ska därmed utgå från 117,0 mnkr.

Kommunstyrelsen föreslås erhålla 6,3 mnkr i investeringsbudget. Det är 1,3 mnkr utöver tilldelad ram enligt planeringsförutsättningarna.

Kommunstyrelsen föreslår vidare att valnämnden erhåller 1,4 mnkr.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

2. Fullmäktige fastställer kommunstyrelsens inriktningsmål enligt bilaga 9.
3. Fullmäktige anvisar kommunstyrelsen driftsanslag om 117 800 000 kronor och investeringsanslag om 6 330 000 kronor, se bilaga 1.
4. Fullmäktige anvisar valnämnden 1 370 000 kr
5. Fullmäktige bemyndigar kommunstyrelsen att under 2018 bekosta planerings- och projekteringsåtgärder inom aktuella exploateringsområden inom en kostnadsram om 30 000 000 kronor.

7.1.1 Produktionsutskottet

Produktionsutskottets budgetförslag

Investeringsbudget

Kommunstyrelsens produktionsutskott har för 2018 begärt en investeringsram om 5,0 mnkr. Investeringsbehovet avser möbler, utrustning mm. och omfattar samtliga resultatenheter. Respektive resultatenhet finansierar kapitalkostnaderna (avskrivning och internränta) efter genomförda inköp.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att produktionsutskottet erhåller en investeringsbudget om 5,0 mnkr för inventarieanskaffning m.m. under 2018.

Beträffande driftsbudget anvisas inte produktionsutskottet medel i budget, då verksamhetens intäkter består i de av kommunfullmäktige beslutade peng- och checkersättningar.

Ägardirektiv för produktionsutskottet är framtaget enligt uppdrag utifrån kommunfullmäktiges beslut 2016-05-23 § 73 om komplettering av modell för kundval i Danderyds kommun. I ägardirektivet framgår ändamål och krav på verksamheten. Ägardirektivet ska årligen beslutas av kommunfullmäktige. Avkastningskravet för år 2018 föreslås till noll kronor.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

6. Fullmäktige anvisar produktionsutskottet investeringsanslag om 5 000 000 kronor, se bilaga 1.

7. Fullmäktige fastställer avkastningskravet för produktionsutskottet till noll kronor, se bilaga 14.

7.2 Revisionen

Revisionens anslag enligt planeringsförutsättningarna är 1,1 mnkr, en uppräknig med 2 procent från föregående år.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

8. Fullmäktige anvisar revisionen driftsanslag om 1 122 000 kronor, se bilaga 1.

7.3 Överförmyndarnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Överförmyndarnämndens förslag till budget för 2018 uppgår till 4,0 mnkr, vilket är drygt 800 tkr högre jämfört med planeringsförutsättningarna. Motivet är att nämndens kostnader för ensamkommande barn och ungdomar inte längre är återsökningsbara hos Migrationsverket efter den 1 juli 2017. Staten ersätter istället kommunerna med en begränsad schabloniserad engångsersättning om 52 000 kronor per ensamkommande som sedan får fördelas inom kommunen.

Investeringsbudget

Inga investeringar planeras under 2018.

Utmaningar för framtiden

En lagändring trädde ikraft i juli 2017 som innebär att kommunerna inte längre kan återsöka sina faktiska kostnader för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar. Det kan därför komma att bli stor omflyttning av ensamkommande, som i sig medför att överförmyndarkansliets administration tillfälligt kommer öka något då nya gode män i den egna kommunen ska förordnas.

Lagen om framtidsfullmakter har nyligen trätt ikraft. Tanken bakom framtidsfullmakter är att en person själv ska kunna styra vem som ska sköta deras ekonomiska angelägenheter i framtiden om de får nedsatt beslutsförmåga. Överförmyndarnas roll och omfattning i utredningar avseende utfärdad framtidsfullmakt, dess giltighet, aktiveringsdatum mm är i dagsläget oklar.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att överförmyndarnämnden erhåller 4,0 mnkr i driftsbudget 2018.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

9. Fullmäktige fastställer överförmyndarnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
10. Fullmäktige anvisar överförmyndarnämnden driftsanslag om 4 000 000 kronor, se bilaga 1.

7.4 Fastighetsnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Fastighetsnämnden föreslår en ram om 1,5 mnkr för 2018, vilket är 2,5 mnkr lägre jämfört med direktiven i planeringsförutsättningarna, -1,0 mnkr.

Intäkter

De interna hyrorna budgeteras till 176 mnkr och utgör 65 procent av fastighetsavdelningens intäkter. De interna hyresintäkterna ökar med 5 mnkr år 2018 exklusive indexuppräkning. Ökningen beror dels på nya tillfälliga modulbostäder vid Ekeby gård, Båtsmanstorpet samt prognos för ytterligare tillkommande tillfälliga bostäder under 2018, och dels på prognos för nytt stödboende för ensamkommande barn och ungdomar. Även ombyggnation och renovering av Mörbyskolan samt tillkommande paviljong bidrar till ökade hyresintäkter.

Externa hyror för bostäder, lokaler och markhyror beräknas uppgå till 93 mnkr. Det är en ökning med 7 mnkr, varav bostadshyror för nya tillfälliga bostäder beräknas utgöra cirka 6 mnkr och hyresintäkter för nytt LSS-boende inklusive bostäder på fastigheten Svea 1 (f.d. förskola) utgör 0,5 mnkr.

Kostnader

Mediaförsörjningen omfattar kostnader för olja, fjärrvärme, el och vatten. För år 2018 beräknas den totala kostnaden bli 30,5 mnkr, 1 mnkr högre än budget för år 2017. Ökningen beror på höjning av nätavgift med 1 mnkr.

Tillkommande objekt påverkar kostnaden för mediaförsörjningen negativt under perioden, men genomförda driftseffektiviseringar påverkar istället kostnadsbilden positivt. Under den senaste femårsperioden har energianvändningen minskat med i genomsnitt 4 procent per år.

Tillsyn och skötsel omfattar skötsel av mark och byggnader. Den fasta avtalsbundna kostnaden samt tillkommande löpande kostnader för tillsyn och skötsel, reparationer, försäkringsskador och skadegörelse beräknas uppgå totalt till 68 mnkr. Motsvarande budget för år 2017 var 60 mnkr. Skillnaden beror på tillkommande objekt med högt bedömt behov av tillsyn och skötsel på grund av korta hyreskontrakt, en alltför optimistisk bedömning av utfallet

av avtal för fastighetsdrift i 2017 års budget, en pågående diskussion med leverantör för fastighetsdrift avseende avtalstolkning, samt ökat behov av IT i kommunala byggnader.

Vinterkostnaderna har budgeterats till 4,5 mnkr, enligt modell med jämförelse av utfall tidigare 5 år. Vinterkostnader ingår i posten tillsyn och skötsel. Verkligt utfall skall ej påverka budgetram utan hanteras som ett eventuellt över- eller underskridande.

Externa hyror (inhyrda lokaler/bostäder/paviljonger) beräknas uppgå till 44,7 mnkr, 0,5 mnkr högre än år 2017 beroende på prognos för ökat antal paviljonger och indexreglering. Utfall 2016 för externa hyror var 42 mnkr.

Administration

Administrationen omfattar löner för anställd personal, konsulter och övriga administrativa omkostnader. Personalkostnaden för egen anställd personal belastar driftsbudget med motsvarande 4,8 procent av fastighetsavdelningens totala kostnader. I posten övriga administrativa omkostnader ingår kostnader för central administration.

I posten för konsulter/utredningar finns avsatt medel för konsultstöd i arbetet med ny internhyresmodell. Kommunledningskontoret har i uppdrag att ta fram en ny internhyresmodell och arbetet bedrivs i nära samarbete med fastighetsavdelningen.

I dagsläget tar tekniska kontoret hjälp av externa konsulter för vissa uppdrag. Under flera år har konsulter anlåtts för att genomföra investeringsprojekt inom ramanslag för driftseffektiviseringar och inomhusmiljö. Omfattningen av konsultstödet motsvarar i stort en heltidstjänst. Tekniska kontoret föreslår nu att förstärka med egen personal i form av en projektledare med teknisk kompetens inom installationer och energieffektivisering, istället för att anlita konsulter.

Som arbetsgivare behöver kommunen tillgodose att fastighetsförvaltarna kan lägga mer tid på god kommunikation med hyresgästerna. Därför föreslår tekniska kontoret en ny förvaltartjänst, för avlastning av befintliga fastighetsförvaltare. Denna nya fasta tjänst ska även hantera förvaltning av bostäderna för nyanlända. Denna har till och med 2017 hanterats i en visstidsanställning. Bosättningslagen från 1 mars 2016 innebär att alla kommuner efter anvisning ska kunna ta emot nyanlända för bosättning. För 2018 innebär detta en fortsatt ökad efterfrågan på bostäder i kommunen och ett resursbehov inom tekniska kontoret för bostadsförvaltning.

Tekniska kontoret erbjuder från sommaren 2017 källsortering enligt förpackningsinsamlingen för hyresgästerna. Avtal för hämtning av källsorterat avfall är upphandlat. För att säkerställa en väl fungerande drift kommer avtalsuppföljning genomföras av avtalsansvarig. Tekniska kontoret föreslår en ny tjänst som avfallsplanerare med specialistkunskap, vilken är tänkt att delas mellan fastighetsavdelningen och avdelningen VA/avfall. I fastighetsnämndens budget ingår 30 % av en sådan tjänst.

Kapitalkostnader

Kapitalkostnaden omfattar avskrivningar och ränta (internränta 1,75 procent, oförändrad jämfört med 2017). Den kommer att öka med 6,5 mnkr med anledning av att flera större investeringar kommer att aktiveras under året och att investeringar för tillfälliga bostäder under 2017 har en relativt kort avskrivningstid.

Investeringsbudget

Fastighetsnämndens förslag till budget och plan för fastighetsinvesteringar uppgår till 194,1 mnkr 2018, vilket är 83,4 mnkr lägre än den investeringsram som anges i planeringsförutsättningarna. I investeringsramen ingår satsningar inom skola samt för äldre och funktionsnedsatta.

Investeringsbudgeten utgår från, för förvaltningen idag, kända behov fastlagda i förstudier och andra utredningar samt av fullmäktige fattade beslut.

Hänsyn tas även till förändrade redovisningsprinciper gällande komponentavskrivning som påverkar och förändrar såväl drifts- som investeringsbudget i förhållande till ramförslaget.

Utmaningar för framtiden

Utmaningar för fastighetsnämnden är att möta det ökade behovet av skolor och förskolor i Danderyd som uppstår i och med exploateringar av nya bostadsområden. Inom den närmaste framtiden är det främst i centrala Danderyd som nya bostäder växer fram. Lokalstrategen har en viktig roll och har hjälp av lokalförsörjningsplanen och en lokalprocess med god samordning mellan förvaltningarna.

I tekniska kontorets beställarroll är väl fungerande avtal och samarbete med entreprenörer, leverantörer och konsulter mycket viktigt. Uppföljning av ramavtal och driftavtal är därmed en central fråga. Förvaltningens införande av stödsystem kommer att underlätta ett systematiskt arbete med avtalsuppföljning.

Objekt ägda och förvaltade av Danderyds kommun planeras 2020 vara fossilbränsleoberoende då det gäller uppvärmning. Med denna pågående omställning öppnas också möjligheter för att utreda och pröva alternativa energikällor såsom solenergi. Idag finns solenergianläggningar för både produktion av värme och el i kommunen.

Effektiviseringar av drift och satsningar på god inomhusmiljö kommer att fortsätta i nivå med tidigare år.

Tekniska kontoret ser fram emot ett väl fungerande fastighetssystem till stöd i såväl det dagliga arbetet som för den långsiktiga strategiska planeringen. Fastighetssystemet kommer vara ett stöd i kontorets fortsatta arbete att fokusera på planerat underhåll med en långsiktig plan, i syfte att minska behovet av reparationer och akuta insatser.

Utmaning är att i nära samarbete med driftleverantörer skapa en god och hög kvalitet på tillsyn och skötsel, för att medverka till färre felanmälningar och därmed nöjdare kunder.

Mål

När det gäller fastighetsnämnden bedöms alla inriktningsmål kunna uppnås under 2018.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår en nettoram för fastighetsnämnden om 11,5 mnkr i driftsbudget 2018. Ramen sänks med 10 mnkr jämfört med nämndens budgetförslag. I dialog med tekniska kontoret kan konstateras att en mer realistisk investeringstakt innebär att nämndens kapitalkostnader kan sänkas med 4,4 mnkr. Vidare föreslår kommunstyrelsen en sänkning av budgetposter avseende tillsyn och skötsel samt driftmedia med 5,6 mnkr. Dessa kostnader är mycket svårbedömda, då ökningen framför allt avser de nya tillfälliga modulbostäderna för nyanlända. Det finns flera osäkerhetsfaktorer, till exempel är det i dagsläget oklart när bostäderna vid Båtsmanstorpet kan vara på plats. Därmed bedöms fastighetsnämndens ram kunna minskas med totalt 10 mnkr.

Neddragna kapitalkostnader baseras på att investeringsprojekt senareläggs enligt prognos för 2017. Investeringsbudgeten för 2018 föreslås till 194,1 mnkr i enlighet med nämndens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

11. Fullmäktige fastställer fastighetsnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
12. Fullmäktige fastställer fastighetsnämndens nettoram till 11 500 000 kronor och investeringsanslag om 194 100 000 kronor, se bilaga 1.
13. Internhyrorna justeras med 0,7 procent från den 1 januari 2018.

7.5 Byggnadsnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Byggnadsnämnden föreslår en ram om 11,9 mnkr för 2018 vilket är enligt direktiven i planeringsförutsättningarna.

Nämnd och stab

Budgeten för nämnd och stab täcker kostnaderna för planerad verksamhet. Utöver budgetförslaget har nämnden identifierat kostnader inför flytt av närarkiv i samband med byte av lokaler i Mörby centrum. Eftersom arkivlokalen överläts till annan hyresgäst kan dessa insatser inte prioriteras bort. Det är i dagsläget svårt att överblicka hur stor arbetsinsatsen som kommer att behövas, men en preliminär bedömning är att arbetet åtminstone tar 6 månader att slutföra.

Förutom närarkivet har kontoret ytterligare ett utrymme i källaren där en mängd arkivhandlingar finns förvarade. Inventering och rensning av befintliga arkiv inför den förestående flytten är resurskrävande och nämnden behöver en tillfällig personalresurs, med arkivariekunskaper, som kan utföra det arbete som krävs. Bedömningen är att även om verksamheterna får stöd av en gemensam arkivaries resurs, så kommer de konkreta arbetsuppgifterna i huvudsak att behöva utföras av egen personal. Kostnaden för en tillfälligt anställd resurs under sex månader bedöms uppgå till ca 350 000 kronor.

Bygglov

Bygglovverksamheten påverkas i hög grad av omvärlden. Under de senaste åren har antalet bygglovärenden ökat varje år. Mängden ansökningar och anmälningar väntas fortsätta ligga på en hög nivå. Intäktsnivån påverkas i hög grad av ansökningar för genomförande av stora byggprojekt. Under perioden 2019-2020 påverkas bygglovverksamheten av vilka detaljplaner som tas fram och vinner laga kraft. Bygglov som kan bli aktuella under perioden är bostäder i kvarteret Kraftledningen, bostäder vid Östra Eneby torg och Nora torg samt utveckling av områden kring Mörby centrum.

Kulturmiljöhandboken

Byggnadsnämnden konstaterar att kommunens kulturmiljöhandbok behöver uppdateras. Den utgör ett viktigt underlag vid beslut och underlaget till andra upplagan från 2003 reviderades 1992-1995. Som en början bedömer byggnadsnämnden att det är lämpligt att göra en översiktlig studie som kan ligga till grund för fördjupningar inom lämpliga områden och objekt. Kostnaden för en översiktlig studie uppskattas till ca 300 000 kronor och är inte upptagen i budgetförslaget.

Kart och mät

Efterfrågan på avdelningens mätningstjänster och kartprodukter väntas vara fortsatt hög och kan komma att öka ytterligare de kommande åren. Behovet av ökat tekniskt stöd till övriga verksamheter har också ökat som en följd av kommunens ökade ambitioner inom utveckling av digitala tjänster och GIS. Framför allt är det viktigt att fortsätta arbeta med utveckling av digitalt underlag till handläggning, så att arbetet kan genomföras effektivt.

Investeringsbudget

Byggnadsnämnden föreslår en investeringsram om 1,35 mnkr 2018, vilket är lägre än den investeringsram om 2,0 mnkr som anges i planeringsförutsättningarna. Anledningen är att GIS-samordningsverksamheten flyttats över till kommunstyrelsen.

Budgeten 2018-2020 avser medel för digitalisering och e-tjänster, samt för oförutsedda investeringar. Budgetförslaget avser även investeringar i kartsystem, kartering samt inskanning av förrättningsarkiv. Investeringar behöver göras kontinuerligt för att underhålla och uppdatera kartsystem inklusive tillhörande databaser. 2018 planeras som komplement till digitala kartor insamling av bilder från gaturummet och dess omgivning. Bilderna används i syfte att inhämta data om infarter eller sikt och andra anpassningar, vilket effektiviserar både planarbetet, bygglovgivning och tillsyn vid klagomål.

Utmaningar inför framtiden

IT-stöd för samtliga verksamheter

Den digitala utvecklingen drivs framåt i högt tempo. E-tjänster tas fram inom de kommunala verksamheterna, vilket ger bättre service till kommuninvånarna, och digitala processer utvecklas så att inspektörer ska kunna arbeta mer effektivt. Under 2018-2019 planeras kommunens förvaltningar i Mörby centrum flytta till nya lokaler. Det innebär att kontoren behöver bli mer digitala och mobila i sättet att arbeta och behovet av en robust digital teknik ökar.

Bygglov

En övergång till helt digitaliserad bygglovhantering, utveckling av e-tjänster och samarbete med det nya kontaktcentret kommer att bidra till snabbare och effektivare bygglovprocess samt ökad tillgänglighet.

Större bygglov som förväntas komma till stånd de kommande åren är exempelvis kvarteret Sjukhuset 9 och 10, kvarteret Kraftledningen, Östra Enebytorget och Nora torg samt eventuella konsekvenser av utredningen om en tunnelförläggning av E 18. Dessa projekt kommer att kräva stora arbetsinsatser från kontoret.

Plan

Framförallt kommer arbete med pågående detaljplaneprojekt fortsätta under budgetperioden. Exempelvis detaljplaner för bostäder vid Östra Eneby torg, Nora torg, Enebyängen, del av fastighet Danderyd 3:95 (Gropen), Djursholms torg (f.d. OK/Q8-tomten) samt vid Mörby centrum (del av kvarteren Vågen och Svärdet). Detaljplaneprojekt pågår även för verksamheter som en ny Kevingskola, en tennisanläggning på del av fastighet Djursholm 2:421 (norr om Danderyds gymnasium), ett nytt badhus längs Mörbyleden, en returpark längs med Enebybergsvägen samt särskilda boenden i kvarteret Ginnungagap och Kabbelekan 14 (f.d. Solgården).

Kart och mät

En betydande del av kommunens tekniska kompetens för införande och utveckling av GIS för kommunens verksamheter finns på kart- och mätavdelningen. För att uppnå de mål som sätts upp behövs ett nära samarbete med kommunens GIS-samordnare.

Mål

Bedömningen är att nämndens handläggningsmål kan nås med föreslagen budgetram

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att byggnadsnämnden erhåller 12,1 mnkr i driftsbudget 2018, vilket är 0,2 mnkr högre jämfört med nämndens förslag. Utöver de medel som ligger inom byggnadsnämndens budgetram föreslår kommunstyrelsen att nämnden tilldelas ytterligare 200 tkr, så att arbetet med en förstudie inför en kommande uppdatering av kulturmiljöhandboken kan påbörjas under året. Byggnadsnämnden har i budgetförslaget gjort en grov uppskattning av kostnaden för denna studie och bedömt att 300 tkr behövs,

varav kommunstyrelsen alltså tillskjuter 200 tkr. Om nämnden bedömer att ytterligare medel behövs under 2018 får det prioriteras inom ram.

Kommunstyrelsen föreslår 1,35 mnkr i investeringsbudget i enlighet med nämndens förslag. Nämnden har föreslagit 2 mnkr lägre budget än vad som tilldelas enligt planeringsförutsättningarna. Nämndens förslag omfattar bland annat medel för digitalisering och e-tjänster samt fortsatt utveckling av kartsystem och underhåll av kartdata.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

14. Fullmäktige fastställer byggnadsnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
15. Fullmäktige anvisar byggnadsnämnden driftsanslag om 12 100 000 kronor och investeringsanslag om 1 350 000 kronor, se bilaga 1.

7.6 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår en ram om 9,0 mnkr för 2018 i enlighet med planeringsförutsättningarna.

Ramen är uppräknad 2 procent för att kompensera för pris- och löneökningar. Ökningen de kommande åren är lönekostnader, IT-kostnader i samband med digitalisering (till exempel licenser och konsultkostnader samt kostnader för inskanning av äldre handlingar) samt ökade räntor och avskrivningskostnader på genomförda investeringar.

Föreslagen intäktsbudget förutsätter att nämnden justerar timavgiften enligt prisindex för kommunal verksamhet (enligt taxa fastställd av Kommunfullmäktige i Danderyds kommun 2015-12-14, 112 §).

Förändringen 2019-2020 är främst ökade IT-kostnader samt räntor och avskrivningskostnader i samband med investering i nytt ärendehanteringssystem.

Förslaget omfattar också resurser för fortsatt arbete med ansvarsutredningar för de områden som får en högre riskklass i den pågående inventeringen av potentiellt förorenade områden. Det är miljö- och hälsoskyddsnämnden som ska utreda vem som förorsakat eventuella föroreningar och därmed bekosta eventuella avhjälpande åtgärder.

Utöver budgetförslaget har nämnden identifierat kostnader inför flytt av närarkivet i samband med byte av lokaler i Mörby centrum. Eftersom arkivlokalen överläts till en ny hyresgäst kan insatser inte prioriteras bort. Det är i dagsläget svårt att överblicka hur stor arbetsinsatsen för miljö- och hälsoskyddsnämndens arkivhandlingar kommer att bli, men en uppskattning är att arbetet tar två månader att slutföra.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden och byggnadsnämnden delar närarkiv i

miljö- och stadsbyggnadskontorets lokaler i Mörby centrum. Arbetet i arkivet har varit eftersatt sedan en mängd år tillbaka. Förutom närarkivet har kontoret ytterligare ett utrymme i källaren där en mängd arkivhandlingar finns förvarade. En preliminär uppskattning av kostnaden för städning och flytt av av miljö- och hälsoskydds nämndens handlingar är 100 000 kronor, om arbetet kan göras av samma person som hanterar handlingarna i byggnadsnämndens arkiv.

Investeringar

Miljö- och hälsoskydds nämndens förslag till investeringsbudget för 2018 uppgår till 471 tkr, vilket är högre än den ram som anges i planeringsförutsättningarna 250 tkr.

Investeringsbudgeten avser slutbetalning av investeringen i det nya ärendehanteringssystemet Ecos, kostnader för utveckling av systemet, utveckling av e-tjänster samt medel för oförutsedda investeringar. Utveckling av ärendehanteringssystemet Ecos innebär bland annat att en statistikmodul och ett verksamhetsplaneringsverktyg införskaffas för effektivare planering och uppföljning av verksamheten. Arbetet med e-tjänster påbörjas 2017 och fortsätter 2018.

Utmaningar för framtiden

Miljö- och hälsoskydd samt livsmedel

Livsmedelsverket håller på att se över den riskklassningsmodell som används i landet. En konsekvens av den nya modellen kan vara att tillsynsbehovet ökar. Livsmedelsverket har även tagit fram nya nationella mål som måste inarbetas i verksamheten.

City Link 2 kommer att bli ett stort och brett tillsynsområde inom kommunen. Verksamheten genererar stor miljöpåverkan som behöver regleras med tillsyn, bland annat avseende buller, länshållningsvatten, föroreningar och masshantering.

Arbetet med att riskklassa och inventera potentiellt förorenade områden fortsätter under 2018. När verksamheterna är identifierade och klassade är nästa steg att starta ansvarsutredningar på de identifierade förorenade områdena. Ansvarsutredningar tar mycket tid i anspråk men är nödvändiga för att veta vem miljö- och hälsoskydds nämnden ska ställa krav på för att genomföra eventuell sanering.

Det är viktigt att kontoret deltar tidigt i processen och bidrar med miljö- och hälsoskyddsperspektivet i framtagande av detaljplaner. Det är dock svårt att bedöma hur mycket tid arbetet kommer att ta.

Från 2018 införs ökade krav på tillsyn av dagvatten och miljö kvalitetsnormer för vatten.

IT-stöd för samtliga verksamheter

Den digitala utvecklingen drivs framåt i högt tempo. E-tjänster tas fram inom de kommunala verksamheterna, vilket ger bättre service till kommuninvånarna, och digitala processer utvecklas så att inspektörer ska kunna arbeta mer effektivt. Under 2018-2019 planeras flytt av de kommunala förvaltningarna i Mörby centrum till nya lokaler. Det innebär att kontoren behöver bli mer digitala och mobila i sättet att arbeta och behovet av en

robust digital teknik ökar.

Mål

Med föreslagen budget bedöms nämndens mål kunna uppnås. Nämnden har främst kostnader för personal, lokaler och utrustning. Om kostnaderna för förberedelser inför byte av lokaler ska rymmas inom budgeten måste resurser omprioriteras från planerad verksamhet.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden erhåller 9,0 mnkr i driftsbudget 2018 samt 0,5 mnkr i investeringsbudget. Driftsbudgeten är i enlighet med tilldelad ram, medan nämndens förslag till investeringsbudget är 0,2 mnkr högre jämfört med tilldelad ram enligt planeringsförutsättningarna. Att fortsätta utvecklingen av ärendehanteringssystemet Ecos bedöms som angeläget för att nå en effektivare planering och uppföljning av verksamheten.

Beslut om höjning av taxor

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har behov av att öka intäkterna för att täcka kostnader för tillsyn enligt miljöbalken samt för livsmedels- och foderkontroll. Nämnden har enligt taxan rätt att varje år justera timavgifter med en uppräkningsindex enligt prisindex för kommunal verksamhet, PKV, vilket tillhandahålls av Sveriges kommuner och landsting, SKL. PKV är avsett att användas för kommunerna som underlag vid beräkningen av kostnaderna för löne- och prisutveckling i fasta löner och priser. Timavgifterna uppdaterades enligt PKV senaste 2017.

Timavgiften för livsmedels- och foderkontroll höjs från 1 290 kr till 1 330 kr/timme för årlig avgift och från 1 140 kr till 1 175 kr/timme för registrering och extra efterkontroll.

Timavgiften inom miljöbalkens område höjs från 1 149 kr till 1 184 kr/timme. Höjningen motsvarar ca 3 procent för båda taxorna.

Protokoll MHN 2017-08-29 §§ 36-37.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

16. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa timavgift för livsmedels- och foderkontroll till 1 330 kr/timme för årlig avgift och 1 175 kr/timme för registrering och extra efterkontroll.
17. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa timavgiften inom miljöbalkens område till 1 184 kr/timme.
18. Fullmäktige fastställer miljö- och hälsoskyddsnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.

19. Fullmäktige anvisar miljö- och hälsoskyddsnämnden driftsanslag om 9 040 000 kronor, och investeringsanslag om 471 000 kronor, se bilaga 1.

7.7 Kultur- och fritidsnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Kultur- och fritidsnämndens budgetförslag för år 2018 uppgår till 93,7 mnkr, vilket är i enlighet med planeringsförutsättningarna.

Nämnd och administration

Nettokostnaden är budgeterad till 4,9 mnkr, vilket jämfört med budget 2017 innebär en ökning om 1,6 procent. Avvikelsen jämfört budget 2017 är en följd av uppräknade lönekostnader med 2,0 procent. Budgetförslaget utgår ifrån oförändrad omfattning av verksamheterna och tar inte hänsyn till eventuella ekonomiska konsekvenser av den pågående omorganisationen.

Anläggningar

Nettokostnaden är budgeterad till 28,8 mnkr, vilket jämfört med budget 2017 innebär en ökning om 4,2 procent. Förslaget innebär en förstärkning av möjligheterna att uppfylla målet om att förvalta och utveckla idrottsanläggningarna. Medel har avsatts för tillsättning av en ny tjänst (760 tkr) med teknisk kompetens att driva och ansvara för det planerade underhållet och nyinvesteringar. Medel avseende planerat underhåll (-500 tkr) har överförts från drifts- till investeringsbudgeten som ett resultat av kravet på komponentredovisning. En pågående genomgång av befintliga och tillkommande drifts- och nyttjanderättsavtal för att säkra likvärdighet mellan föreningar förväntas medföra tillkommande kostnader. Förvaltningen föreslår i dagsläget att det inom ram avsätts 850 tkr för detta. Osäkerheten i förslaget är stor.

Föreningsstöd

Nettokostnaden är budgeterad till 16,2 mnkr, vilket jämfört med budget 2017 innebär en ökning om 1,1 procent. Föreningsbidraget räknas generellt upp två procent samt inkluderar tillkommande 460 tkr för att kunna garantera de gängse bidragsnivåerna för sammankomster (18 kr) och deltagartillfällen (5 kr). Befolkningsprognosen 2017 visar att de bidragsberättigade åldersgrupperna jämfört 2016 kommer att öka till och med 2018 med ytterligare 2 procent för 7-20 år och 10 procent för 13-16 år. Avgifterna för plan- och hallhyror föreslås oförändrade, då en revidering genomfördes inför 2017.

Fritidsgårdar och Ungt Fokus

Nettokostnaden är budgeterad till 8,2 mnkr, vilket jämfört med budget 2017 innebär en ökning om 1,6 procent. Budgetförslaget innebär även fortsättningsvis att fritidsgårdarna i samverkan med ungdomar eller andra

aktörer kommer att kunna söka centrala medel för aktiviteter och projekt.

Bibliotek

Nettokostnaden är budgeterad till 13,2 mnkr, vilket jämfört budget 2017 innebär en ökning om 0,9 procent. Mediebudget har räknats upp med två procent och ett tillägg har gjorts om 100 tkr för att bättre tillgodose behov av inköp av media på fler språk. Detta kommer att stärka bibliotekens roll som kulturell mötesplats och en plats där möten sker mellan människor. Jämfört budget 2017 har justering gjorts för lägre andel av de gemensamma lokalkostnaderna i Mörby centrum, samt minskade kapitalkostnader.

Kulturskola och kulturstöd

Nettokostnaden är budgeterad till 15,0 mnkr, vilket jämfört budget 2017 innebär en ökning om 2,8 %. Budgetförslaget tillgodoser möjligheterna för en verksamhet i utveckling och med hög kvalitet. Anslag till Danderyds kulturskola samt bidrag till kulturföreningar och fristående musikskolor har räknats upp med 2,0 procent. För 2018 föreslås terminsavgiften om 1 720 kr till Kulturskolans ämneskurser oförändrad. För detta erhåller Kulturskolan en kompensation om 2,0 procent (80 tkr) av beräknade intäkter. Bidraget till hembygdsföreningarna stärks (50 tkr) för att ge bättre förutsättningar för fortsatta arrangemang kring Valborg och midsommar.

Träffpunkt Enebyberg

Nettokostnaden är budgeterad till 7,4 mnkr, vilket jämfört budget 2017 innebär en ökning om 3,8 procent. Den högre ramen är en följd av att den inskrivna verksamheten fritidsträffen budgeterar med två deltagare istället för tre. Den minskade intäkten om 252 tkr kan inte fullt ut kompenseras.

Investeringsbudget

Kultur- och fritidsnämndens förslag till investeringsbudget uppgår till 12,9 mnkr för 2018. Jämfört med preliminär ram innebär förvaltningens förslag en ökning med 450 tkr. Ökningen beror på att 500 tkr föreslås överföras från driftsbudget till investeringsbudget avseende planerat underhåll.

Huvudsakliga investeringsåtgärder avser anläggningarna (12 mnkr), och då med fortsatt fokus på ishallarna och ismiljöer som har sin grund i den statusbesiktning som utfördes i december 2016. Förslaget inkluderar åtgärdande av de båda ishallarnas fasader, nya sarger med plexiglas och galler till Stockhagens ishall och Danderydsvallens utomhusrink, återförande av medel avseende det pågående projektet "Servicebyggnad Stockhagen" samt inköp av maskiner och planerat underhåll.

Förslag till investeringsbudget för nämndens övriga verksamheter uppgår till 850 tkr och avser ersättningsinventarier.

Utmaningar för framtiden

Anläggningar

Fortsatt kontinuerligt underhåll samt nya investeringar är en utmaning och en förutsättning för att även i framtiden kunna leverera den höga service som

kommuninvånarna förväntar sig.

Föreningsstöd

Kultur- och fritidsnämnden hyr sport- och gymnastiksalar direkt av tekniska kontoret och indirekt via skolorna. Idag finns ett flertal olika låssystem (nyckel, kort, kod), och dessa kan även bestå av en kombination av de olika slagen. Hanteringen är komplex och tidsödande i samband med uthyrning till föreningslivet och risken för felaktigheter och missförstånd är betydande.

I dagsläget hanteras lokalbokningar och utbetalningar av bidrag manuellt. Detta innebär ökad arbetstid, risk för felaktigheter samt svårigheter att ta fram statistik. Danderyds kommun är i behov av systemstöd.

Att i enlighet med RF:s riktlinjer "ifrån triangel till rektangel", tillsammans med kommunens föreningar, arbeta för att skapa möjligheter och behålla våra barn, ungdomar, vuxna och "årsrika" inom fritids- och idrottssektorn. "*Så många som möjligt, så länge som möjligt, så bra som möjligt!*"

Fritidsgårdar

Fritidsgårdarna kommer att bli en nyckelfaktor tillsammans med skolan i att aklimatisera de nyanlända i vår kommun. Behovet av utbildning och fortbildning för fritidsledarna finns. Andra kommuner har ökat personaltätheten under kvällarna samt haft mer öppet under sommarperioden.

Bibliotek

De nyanlända använder sig till stor del av bibliotekets tjänster. Litteratur på hemspråken måste införskaffas och en diskussion föras om vilka tjänster som biblioteket kan erbjuda utöver de traditionella bibliotekstjänsterna.

När biblioteket i Mörby centrum flyttar till nya lokaler kommer det att på ett nytt sätt kunna möta medborgarnas behov. En ytterligare utmaning är att finna bra sätt och lösningar för hur biblioteket och kommunens kontaktcenter ska arbeta verksamhetsmässigt och fysiskt nära i det nya Mörby centrum.

Skapandet av ett gemensamt biblioteksdatasystem inom Stockholms län, som möjliggör för invånare att låna i hela länet, har tagit fart. Kommungränserna ska inte utgöra hinder för att fullt ut nyttja bibliotekens service och tjänsteutbud. En allt mer digitaliserad värld, där möjligheterna till det fysiska mötet minskar, ställer högre krav på biblioteken som en öppen mötesplats för att bryta isolering och minska utanförskap. Informationssamhället ställer höga krav på individen. Bibliotekens roll i det nya digitaliserade samhället förändras och måste definieras.

Kulturstöd och kulturskola

Utmaningen för Kulturskolan är att anpassa verksamheten efter ungdomarnas framtida val av fritidsaktiviteter.

Utmaningen för kulturen är att samspela och samverka med olika aktörer och vara ett alternativ och komplement till övrigt utbud.

Träffpunkten

Utmaningen för Träffpunkt Enebyberg är att utvärdera den verksamhet som

bedrivs och bygga en verksamhet för dagen och för framtiden.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att kultur- och fritidsnämnden erhåller en driftsbudget om 92,7 mnkr, vilket är 1 mnkr lägre jämfört med nämndens förslag. Nämndens budgetförslag är visserligen i enlighet med planeringsförutsättningarna, men innehåller samtidigt utökningar och förstärkningar jämfört med budget 2017.

Kommunstyrelsen bedömer att det bör vara möjligt för nämnden att minska kostnaderna med 1 mnkr, utan att det i större utsträckning påverkar verksamheten negativt. Som exempel kan nämnas att den nya tjänsten som anläggningschef, som kommunstyrelsen tillstyrker, sannolikt kommer att vara tillsatt först en bit in på 2018, vilket bör innebära en lägre årskostnad jämfört med budgeterat. Kommunstyrelsen konstaterar vidare att osäkerheten beträffande ökade kostnader med anledning av genomgången av befintliga och tillkommande drifts- och nyttjanderättsavtal är stor, varför även denna budgetpost är osäker. Mot denna bakgrund menar kommunstyrelsen att kultur- och fritidsnämndens budgetram kan minskas med 1 mnkr genom att nämnden och förvaltningen gör omprioriteringar inom budget.

Kommunstyrelsen föreslår en investeringsbudget om 15,9 mnkr för 2018. Det är 3 mnkr mer än vad nämnden föreslår. De utökade medlen föreslås användas till konstnärlig utsmyckning i samband med upprustningen av utomhusmiljöerna i Mörby centrum, och då framför allt de båda torgen (södra och norra).

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

20. Fullmäktige fastställer kultur- och fritidsnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
21. Fullmäktige anvisar kultur- och fritidsnämnden driftsanslag om 92 729 000 kronor och investeringsanslag om 15 900 000 kronor.

7.8 Tekniska nämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Tekniska nämndens budgetförslag 2018, för verksamhet som inte är taxefinansierad, uppgår till 96,0 mnkr och är enligt planeringsförutsättningarna.

Verksamhetens kostnader ökar till följd av tidigare gjorda investeringar inom Gata och Trafik, Park o natur och Hamn, och som resulterar i ökade kapitalkostnader. Den prognostiserade trenden för tekniska nämndens kapitalkostnader visar på en ökning med 1,5 mnkr från 2017 till 2018 och ytterligare 3 mnkr från 2018 till 2019. Nämndens kapitalkostnader uppskattas till 24,9 mnkr 2018.

En föråldrad belysningsanläggning medför höga kostnader för kabelbrott och nedgrävning av luftledningar tills dess investeringar har kommit ifatt upprustningsbehovet. Beläggningsunderhållet har behov av utökade medel för att nå en hög standard och bibehållit kapitalvärde. Därför läggs ytterligare medel på lagning av kommunens vägar. Sammantaget gör det att ytterligare medel föreslås avseende driftsbudget för gata och trafik.

Det nya parkdriftsavtalet är dyrare, vilket tillsammans med ett ökat skötsel- och underhållsbehov gör att parkbudget föreslås ges ökade medel kommande år med start 2018.

Hamns driftsbudget är något lägre 2018 än 2017, men pga ökade kapitalkostnader så föreslås driftsbudget öka 2019-2020.

Vatten och avlopp

VA-verksamhetens kostnader ökar jämfört med föregående år. Käppalas kostnader för omhändertagande av spillvatten ökar med ca 12% per år åren framöver, vilket markant påverkar den totala kostnadsmassan. Kostnaden till Käppala förväntas vara 16,8 mnkr under 2018 och 20,4 mnkr år 2020. Driftskostnaderna har ökat med det nya avtalet och budgeteras till cirka 11,6 mnkr, en ökning från 2016 med 1,6 mnkr. Den personalförstärkning som budgetförslaget innebär ger ökade lönekostnader. De kommer att uppgå till knappt 5 mnkr. Utfallet 2016 var 3,6 mnkr. Även försäkringskostnaderna beräknas öka. För att möta de ökade kostnaderna föreslår tekniska kontoret en taxehöjning på 2% för både anläggnings- och bruksavgifterna till 2018. Ett tidigare upparbetat överskott återbetalas också partiellt med den underfinansiering av verksamheten som föreslås.

Intäktsutvecklingen har räknats fram genom att ta förväntad intäktsnivå 2017 för bruksavgifterna och öka med 2%, samt lägga till 10% av de förväntade anläggningsavgifterna. Till 2019 har intäkterna för 2018, exklusive anläggningsavgifterna, ökats med 4% och sedan har 2019 års förväntade anläggningsavgifter adderats. Analogt har intäkterna för 2020 beräknats.

Planen är att återföra det ackumulerade överskott som VA-fonden representerar. Åren 2019 och 2020 har framför allt konsultkostnaderna minskats då förväntningarna på behovet av dessa minskar. En starkare bemanning, tillsammans med att exploateringsprojekt bär vissa utredningskostnader, möjliggör detta. Under 2020 kommer fonden att få ett underskott och en höjning även 2021 på 4% ger balans mellan kostnader och intäkter. Prognoser så långt fram i tiden är dock alltid osäkra och den ekonomiska utvecklingen bevakas och analyseras löpande så att lämpliga åtgärder kan föreslås.

Investeringar i VA beräknas till 22,0 mnkr 2018. Under 2018 planeras flera projekt. Pumpstationsförnyelse kommer att påbörjas och sedan löpa flera år framöver. Projekten Parkstigen och Mörby centrum är exempel på objekt som initieras genom de exploateringsprojekt som nu pågår i kommunen. Gällande Mörby centrumprojektet är investeringsbehovet för 2018 mycket grovt uppskattat, då det ännu inte är klart hur stor del av investeringen som ska belasta VA-verksamheten. När planeringsverktyget för spillvatten och dagvatten blir tillgängligt under 2018 kan fler förnyelseprojekt bli aktuella, särskilt i samband med exploateringsprojekt.

Avfall

Avfallsverksamhetens intäkter kommer från de taxor som kommunens abonnenter betalar för sin avfallshämtning. Kostnaderna utgörs av ersättning till de entreprenörer som samlar in avfall på uppdrag av kommunen, behandlingskostnader för det insamlade avfallet, kostnad för återvinningscentraler samt administration.

Förvaltningen bedömer att verksamhetens intäkter kommer att öka med 1,7 mnkr, medan kostnaderna kommer att vara oförändrande jämfört med 2017.

Avfallsverksamhetens budget är underfinansierad sedan ett tidigare överskott återbetalats till abonnenterna. Sedan 2017 pågår ett arbete för att återfå budget i balans genom stegvisa taxehöjningar. För 2018 föreslås att taxan höjs med 7%, likt föregående år. Höjningen kommer att generera 1,7 mnkr mer i intäkter för året och utgående balans 2018 prognostiseras att vara - 4,1 mnkr. Taxehöjningen kommer att genomföras jämnt över samtliga poster i taxan, vilket innebär att både rörliga och fasta kostnader höjs med 7%.

Verksamhetens driftsbudget för år 2018 präglas till största delen av de kostnader som insamling och behandling av avfall från kommunens abonnenter medför. Verksamheten är mitt i en pågående driftentreprenad, där fokus ligger på uppföljning och utveckling av det befintliga avtalet. Arbetet bedrivs genom kontinuerliga drifts-, avtals-, och arbetsmiljömöten mellan avfallsverksamheten och entreprenören. Parallellt pågår ett intensivt arbete med arbetsmiljörelaterade frågor vid avfallshämtning, samt utveckling av styrdokument och fysiska planeringsprojekt.

Under 2017 har en tillfälligt anställd arbetat heltid med arbetsmiljörelaterade frågor kopplade till avfallshämtning. Arbetet kommer att pågå även under de kommande åren, varför tjänsten föreslås bli permanent från och med 2018. Tjänsten föreslås delas med fastighetsavdelningen som har behov av specialkompetens inom avfall. I budgeten finns en tjänst om 70% för avfallsverksamheten inräknad. Kostnaden för tjänsten motsvarar föregående års kostnad för extrapersonal och påverkar inte den totala budgeten.

SÖRAB har aviserat en höjning av taxan för återvinningscentraler. SÖRAB-kommunerna betalar idag 98 kr per invånare och år och höjningen kommer att ske under fem år med 5 % 2017 och 2018 och därefter 3 % 2019, 2020 och 2021. Taxan per invånare kommer därmed att stiga från 98 kr till 121 kr år 2021. De ökade intäkterna kommer att användas för att etablera fler returparker och utveckla befintliga återvinningscentraler inom SÖRAB-regionen.

SÖRAB har inför 2018 inte aviserat om någon höjning av avgifterna för avfallsbehandling. Totalt utgör ca 8 mnkr av verksamhetens kostnader avgifter till avfallsbolaget. Av detta är 4,2 miljoner behandlingsavgifter för avfall, 3,5 mnkr kostnader för de stationära återvinningscentralerna och den mobila återvinningscentralen som kommer på onsdagar och 0,3 mnkr för den mobila återvinningscentralen som kommunen beställt till lördagar.

För 2018 budgeteras 0,7 mnkr i investeringar för inköp av avfallskärl.

Investeringsbudget

Tekniska nämnden begär 111,6 mnkr i investeringsbudget för 2018. Det är 19,5 mnkr högre jämfört med planeringsförutsättningarna. Förvaltningen ser ett stort investeringsbehov i broar och belysning. Satsningen på införande av LED som ljuskälla pågår för att minska energianvändningen och minska driftskostnaden i hela kommunen. Arbetet föreslås fortsätta tills hela belysningsanläggningen är utbytt. Upprustning av kommunens vägnät fortsätter 2018-2020 i enlighet med beläggningsplan för att upprätthålla vägar och gc-vägars kapitalvärde. Åtgärder i beläggningsplan koordineras med projekt ur trafikinvesteringsprogrammet för att uppnå samordningsvinster där så är möjligt.

Investeringsbudget avsatt för lekplatser och upprustning av parker föreslås läggas på projektet aktivitetspark vid Sättra ängar 2018. Beslut om aktivitetspark och kostnad fattas av tekniska nämnden under hösten 2017.

Investeringsmedel till hamnverksamheten 2018 föreslås i huvudsak gå till renovering av kajen vid Samsövikens som är påbörjat och planeras stå färdigt i slutet av sommaren 2018. Utredningsarbete för kajupprustning av Ranängen genomförs 2018 med planerat genomförande 2019-2020.

Utmaningar för framtiden

Förvaltningen ser ett behov av att förbättra den administrativa samordningen och skapa bättre ekonomisk hushållning och en höjd kvalitet i både arbetssätt och rapportering. Detta innebär bland annat att stödsystemen behöver utvecklas.

En fortsatt översyn och upprustning av belysningsanläggningen föreslås, då anläggningen är äldre och har brister. Målet är att fortsätta i ett högre tempo med utbyte av kabel, stolpar och armaturer. Ytterligare ett mål är att minska elenergiförbrukningen i anläggningen genom att byta till LED.

Att genomföra uppföljning av underhållsplanen måste ske kontinuerligt avseende broar, och större insatser på Vendevägsbron och Ösbyvägens bro ligger i nära framtid.

En utmaning för verksamheten är att ha en bemanning för att kunna möta den ökade exploateringsaktiviteten i kommunen.

En stor utmaning är att vidta åtgärder i rätt tid gällande kommunens kajer för en framtida lång livslängd, då flertalet kajer är i dåligt skick och tekniskt utdömda.

En utmaning är att stötta och projektleda arbetet med åtgärderna i handlingsplanen i den övergripande kommunala klimat- och energistrategin. Det är också viktigt att utveckla kommunens kompetens inom klimat- och energiområdet.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att tekniska nämnden erhåller 95,3 mnkr i driftsbudget 2018. I dialog med tekniska kontoret kan konstateras att en mer realistisk investeringstakt innebär att nämndens kapitalkostnader kan sänkas med 0,2 mnkr. Ytterligare föreslås en generell minskning med 0,5 mnkr jämfört med nämndens förslag. Kommunstyrelsen kan konstatera att nämnden erhåller en ramhöjning med närmare 4 procent 2018 jämfört med budget och

senaste prognosen för 2017, och att nämnden därmed likväl bör ha förutsättningar att bedriva en verksamhet med hög kvalitet och hög måluppfyllnad.

Kommunstyrelsen föreslår vidare att tekniska nämnden erhåller 126,6 mnkr i investeringsbudget. Nämnden begär 19,5 mnkr i utökad investeringsram. Kommunstyrelsens bedömning är att de investeringar som planeras i broar, belysning, upprustning av vägnätet samt fortsatt reovering av kajen i Samsöviken kommer att ge positiva effekter avseende driftskostnader framför allt gällande framtida underhåll.

Vidare föreslår kommunstyrelsen att investeringsbudgeten tillförs ytterligare 15 mnkr avseende bullerskyddsåtgärder längs med E18. Den åtgärdsvalsstudie (ÅVS), som Danderyds kommun genomfört tillsammans med Trafikverket, kommer som det ser ut i dagsläget att presenteras hösten 2017. Kommunstyrelsen bedömer att tekniska nämnden utifrån denna ÅVS kommer att ha ett underlag för att vidta bullerskyddsåtgärder på särskilt utsatta platser längs med E18. Det rör sig då om miljöförbättrande åtgärder på kort sikt. Åtgärder på längre sikt, för att komma till rätta med de höga nivåerna av buller och partiklar, utreds inom ramen för projektet Centrala Danderyd. Bland annat utreds förutsättningarna för en eventuell tunnelförläggning av E18 genom Danderyd.

VA

Kommunstyrelsen tillstyrker tekniska nämndens förslag till höjning av VA-taxan med 2 procent 2018 för både anläggnings- och brukaravgifter. Dels beroende på att förväntade kostnadsökningar, bl.a. utifrån att Käppalaförbundet höjer kostnaderna för spillvatten med 12 procent, dels beroende på det ackumulerade underskottet vilket beräknas uppgå till -0,5 mnkr 2019. Senast nämnden höjde taxan var 2015 och då med 6 procent.

Avfall

Kommunstyrelsen tillstyrker tekniska nämndens förslag om en höjning av avfallstaxan med 7 procent 2018. Det innebär en höjning om 7 procent för andra året i rad. Verksamheten är fortsatt underfinansierad och fordran till avfallskollektivet, dvs det ackumulerade resultatet, beräknas uppgå till -4,1 mnkr 2018. För att nå ekonomisk balans föreslår nämnden även att taxan höjs med 8 procent 2019. Den s.k. fonden, ackumulerat resultat, förväntas balansera år 2021.

Investeringsbudget VA och Avfall

Beträffande VA- och Avfallsverksamheterna föreslår kommunstyrelsen att tekniska nämnden erhåller ytterligare 22 mnkr respektive 0,7 mnkr i investeringsmedel 2018.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

22. Fullmäktige fastställer tekniska nämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
23. Fullmäktige anvisar tekniska nämnden driftsanslag om 95 300 000 kronor och investeringsanslag om 126 600 000 kronor, se bilaga 1.

24. Fullmäktige anvisar tekniska nämnden investeringsanslag för VA-verksamheten med 22 000 000 kr samt för Avfallsverksamheten med 700 000 kr.
25. Fullmäktige godkänner tekniska nämndens begäran om en höjning av VA-taxan med 2 procent för 2018.
26. Fullmäktige godkänner tekniska nämndens begäran om en höjning av Avfallstaxan med 7 procent för 2018.

7.9 Utbildningsnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Utbildningsnämndens budgetförslag uppgår till 879,4 mnkr, vilket är 2,9 mnkr lägre jämfört med planeringsförutsättningarna. Avvikelsen beror till största delen på volymförändringar i årets befolkningsprognos.

Utbildningsnämndens budget baseras till allra största del på volymer; grunden är alltså i mycket hög grad aktuell befolkningsprognos. Årets befolkningsprognos visar att det är färre barn 2018 jämfört med förra årets prognos. Skillnaden är knappt 100 barn/elever i åldrarna 1-18 år, vilket motsvarar -8,2 miljoner kronor.

Nämnd och administration

Nettokostnaden är 12,7 miljoner kronor.

Kostnaderna för utbildningsnämnden är uppräknade med 2 % enligt planeringsförutsättningarna.

Vidare äskar nämnden 1,0 miljoner kronor för förvaltningens utökade uppdrag och arbetsuppgifter. Förvaltningen menar att resurserna var alltför knappa vid bildandet av den nya organisationen. Förvaltningen kan se möjliga synergieffekter och möjligheter att minska dubbelarbete. Omdisponering har gjorts inom ram så att budgetförslaget innehåller utökning av tjänst som chef för lärstöd (kostnad delas med egenregi) samt 0,5 tjänst som systemledare för internetbaserat skolvalssystem. Finansiering sker genom att färre konsulttjänster för IT-stöd köps in samt genom att antalet ansökningar om projektmedel 2017 var lägre än fastställd budgetram.

Förskola och pedagogisk omsorg

Nettokostnaden är 187,1 miljoner kronor.

Pengnivåerna och anslag höjs med i genomsnitt 2,0 %. Omdisponering inom ram för att förändra skolpengen till förskola och pedagogisk omsorg. Från och med 2018 föreslås endast en "heltidsnivå" finnas; nivån som innebär närvaro i 25-34 timmar i veckan tas därmed bort.

Förvaltningens förslag har diskuterats med förskolor och skickats på remiss till samtliga enheter. Uteslutande positiva svar har inkommit, se bilaga till

budgetförslaget.

Förvaltningen äskar vidare 0,5 miljoner kronor för omsorg på kvällar och helger, tider då förskola och fritidshem inte erbjuds. Omfattningen har ökat de senaste åren.

Grundskola, förskoleklass och fritidshem

Nettokostnaden är 524,9 miljoner kronor.

Pengnivåerna höjs med i genomsnitt 2,0 procent.

Förvaltningen föreslår att skolpengen till fritidshem årskurserna 4-6 ökar med 1,5 miljoner kronor då antalet inskrivna successivt ökar. Vidare lämnas äskande för att öka ersättningen till modersmålsundervisning (volymökning), specialpedagogiskt centrum Danderyd (minskad statlig kompensation) och skolskjuts (befarat dyrare avtal). Vidare lämnas förslag att erbjuda grundskoleelever som bor långt från skolan busskort från höstterminen 2018. Slutligen finns förslag som underlättar lärarnas administration genom gemensam rättning av nationella prov.

Gymnasieskolan

Nettokostnaden är 130,9 miljoner kronor.

Den länsgemensamma prislistan för programpengen föreslås öka 2018 med 1,8 procent.

Vuxenutbildning

Nettokostnaden är 7,2 miljoner kronor.

Anslagen har ökat med 2,0 procent.

Särskola

Nettokostnaden är 12,1 miljoner kronor.

Anslagen har ökat med 2,0 procent.

Övrig verksamhet

Nettokostnaden är 4,6 miljoner kronor.

Anslagen har ökat med 2,0 procent. Omdisponering har gjorts inom ram för att finansiera nya tjänster vid förvaltningen.

Omprioriteringar för att nå nämndens mål

Under 2017 utredde utbildnings- och kulturkontoret förskolepengens nivå och om intervallet 25-34 timmar skulle utgå så att det bara finns en "heltid". I budgetförslaget är denna "mellannivå" borttagen, vilket ryms inom ramen. Förslaget har diskuterats med alla förskolor och därefter skickats på remiss till samtliga förskolor och pedagogisk omsorg. Alla kommentarer och svarande är positiva till förslaget. Se utförlig redovisning i bilaga till budgetförslaget.

Vidare har omdisponeringar gjorts inom ram för att möjliggöra förstärkning på förvaltningen med pedagog i skolnärvaroteam.

Förvaltningen föreslår slutligen ytterligare förstärkningar. Dessa har presenterats översiktligt ovan samt utförligt under respektive verksamhetsområde.

Utmaningar inför framtiden

Befolkningsökning i Danderyd – bevaka utvecklingen för att säkerställa ett tillräckligt antal platser i förskola och skola. Utmaningen ligger främst i den

osäkerhet om hur mycket som ska byggas. Samverkan mellan förvaltningarna måste fortsätta avseende utökning av skollokaler. Vidare behöver beslutsvägar förtydligas.

Tillgängligheten för alla barn och elever, oavsett individuella förutsättningar, behöver fortsatt utvecklas. Bland annat behöver kunskapen höjas om kompensatoriska hjälpmedel och strategier för en pedagogisk tillgänglighet. Däri ligger även barns och elevers inflytande och delaktighet i sitt eget lärande.

Nämnden kommer att delta i arbetet med att definiera och utveckla kundvalsmodellen.

Det behövs resurser för fortsatt analys och uppföljning av både ekonomi, administration och undervisning avseende modersmålsundervisning, studiehandledning samt mottagandet av nyanlända.

Utmaningar inför framtiden redovisas vidare under respektive verksamhetsområde.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att utbildningsnämnden erhåller 879,4 mnkr i driftsbudget 2018 helt i enlighet med nämndens förslag. Nämnden lämnar tillbaka 8,2 mnkr för minskade volymer, dvs färre antal barn och elever. Samtidigt begär nämnden förstärkning motsvarande 5,3 mnkr.

Kommunstyrelsen bedömer föreslagen förstärkning av ledningsorganisation och administration inom den nya bildnings- och omsorgsförvaltningen som en nödvändig kvalitetssäkring inför kommande verksamhetsår. Det är dock av vikt att förvaltningen når de synergier i verksamheten som förväntas efter sammanläggningen.

Nämnden har inte begärt någon investeringsbudget för 2018.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

27. Fullmäktige fastställer utbildningsnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
28. Fullmäktige anvisar utbildningsnämnden driftsanslag om 879 400 000 kronor, se bilaga 1.
29. Fullmäktige fastställer ersättningsnivåer (peng) inom förskola, pedagogisk omsorg, fritidshem och grundskola från 1 januari 2018 enligt bilaga 6.

7.10 Socialnämnden

Nämndens budgetförslag

Driftsbudget

Socialnämnden har lämnat ett förslag till budgettram för 2018 som uppgår till 622,2 mnkr, i enlighet med planeringsförutsättningarna.

Budgetförslaget för år 2018 bygger på följande förutsättningar:

- Kommunstyrelsens budgetförslag innebär en ökning av socialnämndens budgettram med 17,9 mnkr, utöver kompensation för pris- och löneökningar, jämfört med budget 2017. 15,5 mnkr avser ett ökat budgetutrymme inom området funktionsnedsättning.
- Två procent i ramkompensation för löne- och prishöjningar.
- Den utökade budgetramen innebär att äldrepeng och hemtjänstcheck höjs med tre procent.
- Det råder stor osäkerhet gällande budgetering avseende flyktingmottagande, både vad gäller ensamkommande barn och ungdomar samt nyanlända (familjer och vuxna som fått uppehållstillstånd).
- Gällande befolkningsprognos visar inte på någon ökning i åldersgruppen 85 år och äldre under perioden 2018 - 2020, den åldersgrupp som påverkar behovet av platser i vård- och omsorgsboende.
- Socialnämndens kostnader består till ca 80 % av köpt verksamhet, knappt 10 % av personalkostnader samt ca 10 % övriga kostnader inkl. lokaler.
- Köpt verksamhet (förutom hemtjänstcheck och äldrepeng) regleras vanligen i avtal med SKL:s indexklausul OPI (omsorgsprisindex). OPI har ökat med 2,4% i genomsnitt under de senaste fem åren, att jämföra med den kompensation för prisökningar på 2 % som har gällt i kommunen under dessa år.

Individ- och familjeomsorg

Verksamheten är i stort sett budgeterad till samma nivå som år 2017, efter att då fått en utökning av budgetramen för ökade kostnader avseende försörjningsstöd med 0,7 mnkr till 6,7 mnkr.

Flyktingmottagande

Flyktingmottagandet budgeteras som ett eget verksamhetsområde eftersom det har vuxit till en stor verksamhet, både ensamkommande barn och ungdomar samt nyanlända familjer/vuxna. Fram till år 2017 har de totala intäkterna varit högre än kostnaderna för hela flyktingmottagandet. Inför bokslut 2017 och budget 2018 har förutsättningarna ändrats väsentligt när det gäller ersättningsnivåerna för ensamkommande barn och ungdomar, vilket innebär att kostnaderna budgeteras högre än intäkterna. Antal ensamkommande kommer att minska successivt under planperioden. Kostnaderna bedöms dock fortsätta att vara högre än intäkterna.

Socialpsykiatri

Socialpsykiatrin budgeteras utan några förändringar i volymer.

Äldreomsorg

Antalet personer 85 år och äldre, åldersgruppen som har ett stort behov av äldreomsorg, kommer enligt kommunens befolkningsprognos inte att öka i antal under planeringsperioden.

Genom ett förändrat arbetssätt med bl.a. vårdplanerare har biståndshandläggarna kunnat följa upp biståndsbesluten kontinuerligt, vilket innebär minskade kostnader för hemtjänst.

En samlad organisation för larmutryckningar inom trygghetslarmet och nattpatrull ökar kontinuiteten hos kunderna.

År 2018 höjs hemtjänstchecken med tre procent. Konstruktionen av hemtjänstpengen förenklas för att minska administrationen både för myndighet (socialkontoret) och utförare. Oavsett om det är vardag, helg eller storhelg blir timersättningen densamma, eftersom kostnaderna för OB-ersättning slås ut på alla timmar. Den särskilda ersättningen för tillsynsbesök på 15 minuter tas samtidigt bort. Flera privata utförare och den kommunala utföraren har bjudits in att delta i en referensgrupp med hemtjänstutförare. Förändringarna av ersättningsmodellen har behandlats i referensgruppen och alla har varit positiva till den förändring som nu föreslås.

Det har skett en förändring av behovet av platser inom vård- och omsorgsboenden, då efterfrågan av platser för somatiskt sjuka har minskat medan behovet av demensplatser ökar. Det behöver tillskapas fler platser för demenssjuka inom ramen för LOV (Lagen om valfrihetssystem) i kommunen, för att tillgodose behoven och uppfylla lagkraven att erbjuda en plats inom tre månader från ansökan.

Även äldrepenge, dygnersättningen inom vård- och omsorgsboende, höjs med tre procent. Lokalschablonen höjs med 0,7 procent i enlighet med den kompensation för hyreshöjningar i kommunstyrelsens planeringsförutsättningar.

Omsorgen om personer med funktionsnedsättning

Kostnaderna för insatsen personlig assistans har ökat kraftigt och fortsätter att öka, från 5,4 mnkr i bokslut 2013 till 11,6 mnkr i delårsprognos 2017. Det beror bl.a. på Försäkringskassans restriktivare bedömning av vad som ingår i grundläggande behov, samt att de medicinska behoven inte längre räknas som grundläggande behov efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen. Det är fler vårdnadshavare med små barn, som ansöker om LSS-insatser för sina barn när Försäkringskassan avslår ansökan om personlig assistans.

Antal LSS-ärenden ökar konstant och flera personer har en komplex problematik, där inte enbart insatser enligt LSS löser den enskildes behov. Efterfrågan gällande boende på HVB-hem ökar inom målgruppen, både avseende barn och vuxna.

Behovet av fler platser i bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning kvarstår och de planerade nya platserna har fördröjts. Det medför att köpta platser utanför kommunen inte beräknas minska under planeringsperioden.

Investeringsbudget

Socialnämnden har behov av 200 tkr årligen för generella investeringsmedel för oförutsedda investeringar. För 2019 budgeteras investeringsmedel för inredning av ett nytt boende för personer med funktionsnedsättning på Stationsvägen i Djursholm.

I boendeplanen framgår vilka framtida lokalbehov som socialnämnden bedömer.

Omprioriteringar för att nå nämndens mål

Inga omprioriteringar föreslås.

Utmaningar inför framtiden

Övergripande

Arbetet med mottagande av ensamkommande flyktingbarn och ungdomar samt nyanlända ställer stora krav på socialkontorets organisation vad gäller mottagandeprocessen, men även på planering av boenden, strategiskt planeringsarbete, kommunikationsinsatser och samordning.

Det strategiska arbetet avseende boendefrågorna måste prioriteras de kommande åren. Socialnämndens behovsbedömning ligger till grund för planering i kommunen för vård- och omsorgsboenden, boenden för personer med funktionsnedsättning, boendeformer för ensamkommande barn och ungdomar samt nyanlända och bostäder för sociala ändamål.

Personalförsörjningen med rekrytering av kompetent personal till myndighetsutövningen är fortsatt ansträngd. Ett aktivt arbete som arbetsgivare för att skapa en attraktiv arbetsplats med kompetensutveckling, nära chefsstöd, ledarutveckling och karriärmöjligheter fortsätter.

Individ- och familjeomsorg, barn och ungdom samt ensamkommande

Hur många ensamkommande barn och ungdomar som Danderyd kommer att ha ansvar för de kommande åren är mycket svårt att förutspå. Flera ungdomar har också fyllt 18år utan avslutad asylprocess, vilket innebär att de då flyttat till Migrationsverkets boende och inte längre är kommunens ansvar. Denna osäkerhet påverkar socialkontoret på många olika sätt, till exempel orsakar den svårigheter att planera personalsituationen och bedöma hur många och vilken typ av boendeplatser som behövs.

Från 1 juli 2017 gäller ett nytt ersättningsystem till kommunerna för de ensamkommande. Ersättningarna är schablonmässiga utifrån den unges ålder och kommer vara ca 35 procent lägre än tidigare. Familjeavdelningen arbetar intensivt med att omförhandla avtal, villkor och priser, med företagen som utför vården av ungdomarna. Detta arbete kommer att vara en utmaning under lång tid för att få kostnaderna för de ensamkommande att vara i balans med de statliga ersättningar som utbetalas till kommunen.

Antalet inkomna anmälningar rörande oro för barn och unga ökar hela tiden, men också antalet inledda utredningar.

Placeringar av barn och unga (exkl. ensamkommande) ökade mycket kraftigt under 2016, vilket även placeringarna av barn tillsammans med föräldrar på utredningshem gjorde.

Individ- och familjeomsorg, vuxna och socialpsykiatri samt nyanlända

Danderyds kommun ska ta emot 148 personer under 2017 tillsammans med ytterligare 14 personer som resterar från mottagandet 2016, alltså totalt 162 personer. Mottagandet 2018 ligger i nivå med 2017.. Efter en översiktlig

genomgång förväntas kommunen kunna bereda 105 personer boende genom redan planerade boendelösningar, vilket medför att bostäder för 43 personer saknas för 2018. Mottagandet av nyanlända förväntas minska från 2019, om inte flyktingströmmen till Sverige ökar igen.

Bristen på bostäder är ett fortlöpande problem. Vid en inventering i februari innevarande år framkom att 31 personer hade "tak över huvudet-placeringar", 17 vuxna och 14 barn. Några av dem hade bott i tillfälliga boenden under mer än två år. Det finns ett stort behov av bostäder till personer med särskilda behov. Nya boendeformer såsom försökslägenheter efterfrågas. Det finns idag också en ökad efterfrågan på insatsen förtur till bostad.

Vuxenavdelningen planerar ett ökat fokus på barnfamiljer där någon av föräldrarna har ett missbruk.

Äldreomsorg

År 2018 kommer det att finnas 18 färre platser i vård- och omsorgsboende i Danderyd, med anledning av att kommunen tvingats lägga ner Mörbylund innan ett nytt vård- och omsorgsboende är klart. Antal vård- och omsorgsboenden i grannkommuner, som ansöker och godkänns inom LOV-systemet, förväntas öka och kan då vara ett alternativ för de personer som är i behov av ett sådant boende. Det blir dock en utmaning att kunna tillgodose behovet av vård- och boendeplatser inom tre månader, den lagstadgade tidsramen, och då främst för personer med demenssjukdom.

För närvarande saknas möjlighet att kunna erbjuda korttidsplatser inom kommunen. Det är en stor utmaning att hitta en lösning för att tillgodose detta behov.

Många äldre väljer att bo kvar hemma med omfattande vård- och omsorgsbehov, vilket ställer stora krav på hemtjänst, dagverksamheter och samverkan med hälso- och sjukvården för att insatserna för den enskilde ska fungera bra.

Användning av modern teknik behöver utvecklas för att möjliggöra en trygg och säker vård.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Försäkringskassans ändrade bedömningsgrunder kommer att ställa ökade krav på kommunen både vad gäller barn och vuxna, som får sin personliga assistans indragen eller sin ansökan avslagen av Försäkringskassan.

Det sker en ökning av personer som har en komplex problematik och är flerfunktionshindrade, där nya insatser inom kommunen måste utvecklas, men även en utvecklad och förbättrad samverkan med psykiatri inom landstinget behövs för att tillgodose dessa personers behov.

Kommunstyrelsens överväganden och förslag

Kommunstyrelsen föreslår att socialnämnden erhåller 619,9 mnkr i driftsbudget för 2018. Förslaget är 2,1 mnkr lägre jämfört med nämndens förslag.

Kommunstyrelsen bedömer att en höjning av hemtjänstchecken och äldreomsorgspengen med 2 procent är tillräcklig. Bedömningen grundar sig på att Danderyds kommuns kostnader för äldreomsorg är höga. Kostnaderna ligger över den s.k. standardkostnaden enligt SKL:s beräkningar, som visar vilken kostnadsnivå kommunen bör ligga på med givna förutsättningar såsom åldersstruktur, socioekonomiska faktorer etc. Utöver detta ligger Danderyds kommun väl till beträffande nivå på check och peng i jämförelse med många andra kommuner i länet.

Socialnämndens budget för funktionsnedsatta förstärktes 2017. Prognosen 2017 visar dock att volymerna inte når upp till budget. Kommunstyrelsen bedömer verksamheten som svårbudgeterad och minskar budgetposten med 0,5 mnkr.

Socialnämnden föreslås vidare tillföras 1,4 mnkr i budget 2018 som kompensation för tillkommande hyreskostnader för de tillfälliga modulbostäderna för nyanlända på Enmans väg och vid Ekeby gård. Då tidplanen för modulbostäderna vid Båtsmanstorpet i dagsläget är osäker, måste socialnämndens hyreskostnad för dessa bedömas i ett senare skede.

Kommunstyrelsen föreslår att socialnämnden erhåller en investeringsbudget om 0,2 mnkr vilket är 1 mnkr lägre än planeringsförutsättningarna. Det är generella investeringsmedel för oförutsedda investeringar.

30. Fullmäktige fastställer socialnämndens inriktningsmål enligt bilaga 9.
31. Fullmäktige anvisar socialnämnden driftsanslag om 619 900 000 kronor och investeringsanslag om 200 000 kronor, se bilaga 1.
32. Fullmäktige fastställer en höjning av hemtjänstchecken med 2 procent, att gälla från och med 1 januari 2018.
33. Fullmäktige fastställer en höjning av äldrepenge inom särskilda boenden med 2 procent, att gälla från och med 1 januari 2018.

8 Finansiering

Avkastningen från den externa medelsförvaltningen budgeteras till 1,0 mnkr.

De finansiella nettokostnaderna, det vill säga räntor på upptagna externa lån, bedöms uppgå till 4,8 mnkr 2018. Beräkningen bygger bland annat på förutsättningen att den genomsnittliga räntesatsen för kommunens upplåning på sikt kommer att vara cirka 3 procent sett över budgetperioden.

Investeringsverksamheten 2018 uppgår enligt förslagen till 372,7 mnkr.

Bedömningen är att inget behov av nyupplåning kommer att föreligga under 2018. För hela budgetperioden beräknas 300 mnkr behöva lånas upp.

En strikt likviditetsplanering ska om möjligt ge förutsättningar att nedbringa upplåningsbehovet.

Kommunstyrelsen förslår, med hänvisning till vad som ovan anförts, att utdebiteringen för år 2018 fastställs till oförändrat 17:35 per skattekrona.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

34. Fullmäktige godkänner kommunstyrelsens förslag till kostnader och intäkter inom finansförvaltningen.
35. Fullmäktige fastställer utdebiteringen för år 2018 till 17:35 per skattekrona.
36. Fullmäktige fastställer även i övrigt kommunstyrelsens förslag till budget med tillhörande resultatplan samt framskrivning för åren 2019-2020.
37. Fullmäktige bemyndigar kommunstyrelsen att uppta lån upp till ett belopp om 300 mnkr för finansiering av investeringar under år 2018-2020 enligt planerade investeringar.
38. Fullmäktige konstaterar att föreliggande budgetförslag uppfyller kommunallagens balanskrav och krav på god ekonomisk hushållning.

Olle Reichenberg
Kommunstyrelsens ordförande

Bilagor

- Bilaga 1 Sammanställning: Drifts-, investerings- och exploateringsanslag 2018
- Bilaga 2 Nämndernas driftsbudgetförslag 2018 samt kommunstyrelsens förslag till ändringar
- Bilaga 3 Investeringsplan 2018-2020
- Bilaga 4 Förslag till resultatplan 2018-2020
- Bilaga 5 Skatteintäkter
- Bilaga 6 Skolpeng och barnomsorgspeng
- Bilaga 7 Kulturskolans avgifter 2018
- Bilaga 8 Sammanställning av taxor och avgifter
- Bilaga 9 Kommunens övergripande mål samt nämndernas inriktningsmål- budgeterad måluppfyllelse 2018
- Bilaga 10 MBL-protokoll (kompletteras)
- Bilaga 11 Planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2018
- Bilaga 12 Delårsbokslut och prognos 2 2017
- Bilaga 13 Nämndernas sammanträdesprotokoll - budget 2018
- Bilaga 14 Ägardirektiv för produktionsutskottet